

Krf

2017

Alternativt statsbudsjett

Innhold

Innledning	3
Familie	4
Skole og utdanning	8
Trygghet for barn	11
Helse og omsorg.....	13
Psykisk helse og rus.....	16
Arbeid og velferd	18
Distrikt.....	21
Klima og miljø (herunder grønt skattesifte).....	24
Internasjonal utviklingspolitikk.....	29
Flyktninger, innvandring og integrering	31
Næring.....	33
Transport.....	35
Justis.....	37
Frivillighet.....	39
Kultur.....	41
Trossamfunn	42
Skatt og avgift	43

Vedlegg: KrFs alternative budsjett for 2017 (post for post)

Innledning

Norge er et av verdens beste land å bo, men vi står overfor flere utfordringer som krever sterkere politisk innsats: Ledigheten er fortsatt høy på Sør- og Vestlandet, og behovet for ny, bærekraftig verdiskaping i hele landet er stort. Mange barnefamilier opplever en krevende hverdag, og det fødes færre barn. Skolen og helsesektoren trenger målrettede løft. Ikke minst påkaller verdens fattigdom og nød vår oppmerksomhet.

KrF tar tak i disse utfordringene. Vi foreslår målrettede satsinger på nesten 13 mrd. kr. Dette dekker vi inn gjennom utgiftsreduksjoner og omprioriteringer på om lag 5,5 mrd. kr og økte skatter og avgifter – særlig grønne og folkehelsefremmende avgifter – på 8 mrd. kr. Dette gir en redusert oljepengebruk på 650 mill. kr sammenliknet med regjeringens forslag.

Budsjettalternativet har en tydelig, kristendemokratisk sentrumsprofil som gjenspeiler KrFs egenart. Vi vil bygge samfunnet på de verdiene som er nedfelt i vår kristne og humanistiske kulturarv. Dette verdigrunnlaget tar utgangspunkt i menneskeverd, nestekjærlighet og forvalteransvar. Dette kommer til uttrykk gjennom de prioriteringer vi gjør på statsbudsjettet.

KrFs alternative budsjett har følgende hovedsatsinger:

- **FAMILIE:** Kontantstøtten økes til 9000 kr i måneden (350 mill. kr). Barnehagenes bemanning styrkes (346 mill. kr). Barnetrygden økes (600 mill. kr). Foreldrepengene for foreldre uten arbeidslivstilknytning økes til 1G (275 mill. kr). Tvillingforeldre gis dobbel permisjon første fire måneder (100 mill. kr).
- **SKOLE:** Tidlig innsats i skolen: Norm for lærertetthet fra 1-4. trinn (460 mill. kr) og på 5-10.trinn (194 mill. kr). Ny mentorordning for nye lærere (230 mill. kr).
- **HELSE og ELDRE:** Helsestasjon og skolehelsetjeneste (400 mill. kr). Psykisk helsevern barn og unge (250 mill. kr). Rusarbeid (300 mill. kr). Økt legedekning på sykehjem (200 mill. kr). Økt minstepensjon for enslige minstepensjonister (114 mill. kr). KrF reverserer regjeringens usosiale kutt i støtten til multihandikapede, trafikkskadde og kronisk syke, og bedrer ordningene for utføre med barn og gjeld.
- **ARBEID og VERDISKAPING I HELE LANDET:** Økt engangstilskudd til vedlikehold på Sør- og Vestlandet (500 mill. kr), 2000 flere tiltaksplasser (274 mill. kr), 2000 nye studieplasser (114,6 mill. kr). Økt lærlingstilskudd (100 mill. kr). 250 mill. kr ekstra til regional utvikling. Nytt bioøkonomifond/ordning (150 mill. kr). Økt bredbåndstilskudd (50 mill. kr).
- **KLIMA:** Økte miljøavgifter for å vri forbruk og produksjon i grønn retning (5 mrd. kr). Økt bevilgning til jernbane (500 mill. kr), kollektiv (400 mill. kr) og gang- og sykkelveier (300 mill. kr). Klimatiltak i kommunene (100 mill. kr). Gods fra vei til sjø (60 mill. kr).
- **VERDENS FATTIGE:** Satsing på langsiktig bistand for å bidra til utvikling, særlig i Afrika (1,1 mrd. kr).

Familie

KrF mener regjeringens forslag til statsbudsjett for 2017 er for svakt på familieområdet, og vi foreslår over 2 mrd. kr i økning til familieformål. KrF prioriterer kontantstøtten og barnehagekvalitet. KrF mener det er på tide at barnetrygden økes og styrkes som universell ordning for alle barnefamilier, og vi mener engangsstønaden må økes kraftig.

Storsatsing på barnehagekvalitet og økt kontantstøtte

Det aller viktigste for kvaliteten på barnehagetilbudet er at det er nok voksne i barnehagen. KrF vil at det sikres at det er maks tre små barn pr voksen og maks seks store barn pr voksen i alle barnehager til enhver tid. I kombinasjon med denne bemanningsnormen vil vi ha en barnehagelærernorm på 50 prosent. Dette vil vi ha på plass allerede i 2017: Vi foreslår en økning i barnehagemidlene øremerket flere ansatte og flere barnehagelærere på 346 mill. kr i 2017.

KrF vil at flere familier skal oppleve at de har et reelt valg når permisjonstiden er over. Det forutsetter at de som ønsker å være hjemme litt lenger får kontantstøtte, og det forutsetter at alle som velger barnehage får plass når de trenger det, til en pris de kan håndtere, med en kvalitet som sikrer en god barnehagehverdag.

KrF vil at enda flere barn skal få plass i barnehagen når de trenger det, uansett når på året de er født. Vi vil at retten til plass i barnehage fra 2017 utvides til også å gjelde alle barn født innen 1. desember.

KrF mener at alle barn, også barn som lever i familier med dårlig økonomi, må få gå i barnehagen. I fjor sikret vi gratis kjernetid for tre, fire- og femåringer i lavinntektsfamilier, og i år vil KrF arbeide for at også barn med foreldre som tjener opp til 600 000 kr skal få redusert foreldrebetaling.

KrF vil at kontantstøtten skal være relevant for flere. Vi foreslår derfor at kontantstøtten økes til 9000 kr pr måned fra 1.8.2017. I 2015 var 23 prosent av kontantstøttemottakerne menn. Vi mener det er sannsynlig at flere menn vil oppleve at en kontantstøtte på 9000 kr pr. måned utgjør et mer reelt alternativ enn dagens støtte. KrF vil også utvide kontantstøtten til å gjelde i 12 måneder, ikke bare 11.

KrF vil øke engangsstønaden

Det er en dyp urettferdighet i det norske systemet at det er økonomisk ugunstig å få barn tidlig i livet. I dag er det slik at vi som samfunn legger opp til barnefødsler i 30-åra i stedet for i 20-åra. Selv om de samlet sett vil kunne bidra med like mye til samfunnet og delta like mange år i arbeidslivet, vil en kvinne med tilknytning til arbeidslivet motta opptil ti ganger så mye støtte som en kvinne som føder uten å ha vært i arbeid. KrF foreslår i budsjettet for 2017 at engangsstønaden økes til 1 G fra 1.7.2017. Det er en økning til 92.576 kr fra dagens 46.000 kr. Dette er litt mer enn en fordobling. Det er langt unna målet vårt om 2 G, men det er et skritt på veien. Det er også veldig viktig å få til en tilknytning til G for å sikre årlig justering i tråd med lønns- og prisvekst.

Støtte til familiene

KrF mener det er på tide at barnetrygden økes. Barnefamilienes utgifter økes stadig, mens de offentlige ordningene svekkes. Barnetrygden er en universell ordning som treffer alle barn. Foreldre med høye inntekter, som ikke trenger støtten, trekkes tilsvarende over skatteseddelen.

KrF vil styrke familien med forebyggende arbeid. Vi vil ha enda mer familievern: vi trenger familievernets arbeid med å forebygge familieproblemer, bistå i bruddsituasjoner, bidra til å senke konfliktnivået og arbeide mot vold i nære relasjoner. KrF vil at flere barn skal tilbys en egen samtaletime hos familievernet når foreldrene er inne til mekling etter samlivsbrudd. Regjeringens forslag til familievernbudsjett betyr en svekkelse og redusert aktivitet, KrF vil at satsingen på familievernet skal fortsette. KrF foreslår at mer midler bevilges til samlivskurs, til foreldrestøtte, til hjelp til førstegangsførelse og til foreldre- og barnsentre.

KrF mener det er på tide å innføre dobbel permisjon for alle foreldre som får trillinger eller flerlinger. I tillegg foreslår vi at alle tvillingforeldre får fire måneder ekstra permisjon slik at to foreldre kan være hjemme samtidig, og vi mener foreldre som får premature barn skal få utvidet foreldrepermisjon slik at de ikke straffes for tidlig fødsel.

Se for øvrig kapitlet om Arbeid og velferd for mer om KrFs løsninger for barn som vokser opp i familier med lave inntekter.

Vold i nære relasjoner

Familievernets ansvar for tilbud til voldsutsatte barn og familier og til unge voldsutøvere blir stadig større. Familievernet besitter mye kompetanse og trenger ytterligere kompetanse og kapasitet for å håndtere dette ansvaret på en best mulig måte. En viktig side ved forebygging og håndtering av vold er tilbud til voldsutøver eller personer med sinnemestringsproblemer. Stiftelsen Alternativ til Vold (ATV) har en sentral rolle i dette tilbudet. I dag finnes det 11 ATV-kontorer i Norge. KrF mener at kapasiteten ved de eksisterende kontorene i ATV bør styrkes ytterligere, og at det bør legges til rette for en videre utbygging av nye ATV-kontorer for å sikre enda bedre geografisk spredning på tilbudet. ATV bør også få utvidet mandat slik at de også kan arbeide med familiene til voldsutøver og barn som er utsatt for vold. KrF vil også ha en økning i barnevernets budsjetter, til barnehagene og skolene. Vi ønsker en helhetlig satsing mot vold i nære relasjoner, og det må satses tungt i flere sektorer. Se for øvrig omtale i eget kapittel om *Trygghet for barn*.

Mer ressurser til barnevernet

Alle barn trenger god omsorg, trygghet og stabilitet, og barn kan ikke holdes på vent i en sårbar situasjon. Det kommunale barnevernet, både i Oslo og ellers i landet, trenger økt kapasitet og kompetanse. KrF vil ha økt innsats for rekruttering av fosterhjem. Per 31. august 2016 ventet i alt 441 barn på å få plass i fosterhjem, hvorav 305 barn hadde ventet over seks uker etter vedtak.

KrF vil at familier som kan ha god nytte av opphold på og støtte fra familie-/barnsentre skal få tilbud om det. Kirkens bymisjon, Blå Kors, Kirkens sosialtjenester og Nanna Marie og Sebbelow har ideelle barne- og familiesentre med helt unike tilbud. KrF foreslår at ytterligere 40 mill. kr bevilges til kjøp av plasser på disse sentrene, i tillegg til de 42 mill. kronene som er foreslått bevilget på bakgrunn av forlikene for 2015, 2016 og RNB 2016.

Likestilling

Også i Norge i 2016 opplever man diskriminering på grunnlag av kjønn. Det er ikke riktig prioritering å kutte støtte til likestillingssentrene, KrF foreslår en økning på 3 mill. kr til likestillingssentrene.

KrFs alternative budsjett gjør det mulig for flere menn å være hjemme med barnet. Når far får selvstendig rett til uttak av foreldrepermisjon, vil flere fedre få rett til å ta ut foreldrepenger. Fedre vil kunne ta ut fedrekvote også i de tilfeller der barnets mor ikke har rett til foreldrepenger, og de vil kunne ta ut foreldrepenger på selvstendig grunnlag selv om barnets mor er hjemme etter fødselen. Dette er viktig for å gi barnet mer tid med far, og det gir grunnlag for en likere deling av hjemme- og utarbeid mellom foreldrene.

Det er også slik at arbeidslivet i Norge er kjønnsdelt, og at de yrkene som er kvinnedominerte er dårligere betalt enn de yrkene som er mannsdominerte. Kvinner tjener systematisk mindre enn menn i sammenlignbare yrker. Dette er urettferdig og galt. KrF vil sette av midler til arbeid med en likelønnsrett.

KrF prioriterer:

- Bedre barnehager: innføring av bemanningsnorm og 50 prosent barnehagelærernorm: 346 mill. kr
- Redusert foreldrebetaling for alle familier med inntekt under 600 000 kr: 73 mill. kr
- Øke kontantstøtten til 9000 kr pr. måned fra 1.8.2017: (minus 156 mill. kr) 350 mill. kr
- Utvidelse av kontantstøtteperioden med en måned fra 1.8.2017: 53 mill. kr
- Økt tilskudd til incest- og voldtektssentre: 5 mill. kr
- Midler til økt støtte til ATV til nytt kontor i Bodø og Follo, og økt aktivitet på alle kontorer: 10 mill. kr
- Tilskudd til tiltak for voldsutsatte barn: Senter for voldsutsatte barn, Stine Sofie Stiftelse: 10 mill. kr
- Tilskudd til lokale samlivskurs: 10. mill. kr
- Kapasitetsøkning i familievernets offentlige kontorer, herunder meklingsamtale til flere barn: 25 mill. kr
- Kapasitetsøkning i familievernets ideelle kontorer, herunder meklingsamtale til flere barn: 9 mill. kr
- Øke barnetrygden med 4 pst.: 600 mill. kr
- Øke tilskudd til barn i storbyer: 5 mill. kr
- Økt nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom, herunder økt støtte til Barnas stasjon, Ferie for alle og FRI: 30 mill. kr
- Økning til utvikling i kommunene, foreldrestøtte. Tidlig hjelp til barn av rusmisbrukere og psykisk syke: 10 mill. kr
- Økt nasjonal grunnstøtte til barne- og ungdomsorganisasjonene: 10 mill. kr
- Styrke funksjonshemmedes organisasjoner, herunder FFO og SOR: 5 mill. kr
- Gi far selvstendig uttaksrett til foreldrepermisjonen: 50 mill. kr
- Gi tvillingforeldre dobbel permisjon første fire måneder: 100 mill. kr
- Gi trillingforeldre og andre flerlingeforeldre dobbel permisjon: 4 mill. kr
- Utvidet foreldrepermisjon ved prematur fødsel: 13 mill. kr

- Nurse Family Partnership-programmet økes, hjelp til førstegangsfødende foreldre i risiko: 5 mill. kr
- Styrke barnevernet i Oslo: 15 mill. kr
- Kommunalt barnevern: Flere øremerkede stillinger: 31 mill. kr
- Rekruttering av fosterhjem: 10 mill. kr
- Videreføre og styrke driften av de ideelle foreldre- og barnsentrene: 40 mill. kr
- Øremerket bevilgning til forberedelse av likelønnsnett: 1 mill. kr
- Rette opp kutt til likestillingsentre: 3 mill. kr
- Økt engangstønning til 1G ved fødsel og adopsjon fra 1.7.2017: 275 mill. kr

Skole og utdanning

KrF vil gi lærerne mer tid til hver elev og prioriterer midler til å innføre en norm for lærertetthet som sikrer maksimalt 16 elever per lærer i 1.-4. trinn og 24 elever pr. lærer i 5.-10. trinn, i snitt pr. skole. KrF går videre inn for en storstilt satsing på nyutdannede lærere, gjennom en obligatorisk mentorordning det første året etter endt utdanning.

Tidlig innsats og norm for lærertetthet

En lærer som har tid til å se og støtte hver enkelt elev, er det aller viktigste for både læring og trivsel i skolen. Da må det ikke være for mange elever pr. lærer. Høyere lærertetthet gir mer tid til hver elev, bedre mulighet til å tilpasse opplæringen og å gi alle den hjelpen og oppfølgingen de har behov for. Høy lærertetthet er særlig viktig blant de yngste elevene, slik at man tidlig kan sette inn ekstra hjelp der det trengs. I dag får mange hjelp for sent, og det settes inn mest spesialundervisning på ungdomstrinnet. Det er stikk i strid med det vi vet om betydningen av tidlig innsats. Vi må bort fra en «vente og se»-holdning. Det er avgjørende å sikre at elevene får ekstra hjelp så tidlig som mulig.

I statsbudsjettet for 2015 kjempet KrF fram midler til 700 nye lærerstillinger i 1.- 4. trinn. I budsjettet for 2016 sikret KrF en ytterligere opptrapping med mer enn 1000 ekstra lærerstillinger til de yngste elevene. I budsjettet for 2017 vil KrF fullføre storsatsingen på lærertetthet, og legger inn 460 mill. kr for å videreføre fjorårets satsing i 1.- 4. trinn over et helt år. Videre legger vi inn 194 mill. kroner til flere lærere i 5.-10. trinn.

Til sammen vil dette fullfinansiere innføringen av en norm for lærertetthet på maks 16 elever i snitt per lærer på hver skole i 1.- 4. trinn, og maks 24 elever i snitt per lærer på hver skole i 5.- 10. trinn. En lovfestet minstenorm for lærertetthet sikrer at de samlede lærerressursene står i forhold til antall elever på skolen, uansett bostedskommune. Lærerne er skolens viktigste ressurs, og KrF vil at barn, uansett hvor i landet de bor, skal sikres likere tilgang på denne ressursen.

Mentorordning for nyutdannede

Trygge og kompetente lærere er den viktigste nøkkelen til en god skole. I dag slutter en av tre lærere i løpet av de fem første årene i yrket. Et viktig tiltak for å forhindre frafall og lærermangel, er god veiledning for nyutdannede lærere. Praktisk læring og veiledning fra en erfaren kollega gjennom det første året etter endt utdanning, vil sikre en god overgang mellom utdanning og jobb, og hjelpe lærerne til å lykkes.

KrF satser på læreren. Derfor foreslår vi en obligatorisk mentorordning for nyutdannede lærere, der både den nyutdannede og mentoren blir frikjøpt tilsvarende en 20 prosent stilling til gjennomføring av veiledningen. KrF foreslår å bevilge 230 mill. kr for oppstart av en slik ordning fra høsten 2017.

Styrke statlige høyskoler og universiteter

Universitets- og høyskolesektoren går gjennom en omlegging av finansieringssystemet som på sikt vil bidra til økt gjennomføring og mer forskningssamarbeid. Dessverre kommer noen institusjoner som for eksempel Høgskolen i Oslo og Akershus, Universitetet i Stavanger, Universitet i Agder og den nye Høgskolen på Vestlandet, skjevt ut fra start, og får en vesentlig

lavere bevilgning enn de ville fått med det gamle systemet. KrF vil forlenge innføringen av det nye systemet fra to til tre år, og styrke sektoren gjennom å kompensere de institusjonene som taper i overgangsfasen. KrF har satt av 67 mill. kr til dette formålet.

Videre satser KrF nesten 115 mill. kr på å innføre 2000 nye studieplasser. Det er en riktig og viktig prioritering i en tid da arbeidsledigheten har vokst i deler av landet, og behovet for omstilling og ny kompetanse er stort.

Mobbing

Alt for mange barn gruer seg til neste skoledag av frykt for å bli mobbet. KrF vil trappe opp arbeidet for en skole som er fri for alle typer mobbing. Derfor legger KrF inn 7 mill. kr ekstra til barneombudets arbeid med å gi veiledning til foreldre og barn i mobbesaker. I tillegg øker KrF tilskuddet til frivillige organisasjoners arbeid med mobbing med 5 mill. kr, foreslår 3 mill. kr til Blå Kors chat-tjeneste «Snakk om mobbing» og styrker samisk arbeid mot mobbing med 1 mill. kr.

Lærlinger

For å dekke arbeidslivets behov for flere fagarbeidere framover, og ikke minst for å sikre ungdom en forutsigbar vei fram til et fagbrev, trenger vi flere lærlingeplasser. Ved utgangen av 2015 stod nesten 9000 uten lærlingekontrakt. Det er alvorlig både for den enkelte og for samfunnet. KrF vil satse 20 mill. kr til oppfølgingen av «Samfunnskontrakten» for flere lærlingeplasser, for å sikre at fylkene får tilført midler til aktiv rekruttering av nye lærlingebedrifter og lærlingeplasser. I tillegg bevilger KrF 100 mill. kr for å øke lærlingtilskuddet med 5000 kr pr. kontrakt.

Styrke lokale initiativ mot frafall

Alt for mange elever dropper ut av videregående skole, og mange kommer aldri inn i arbeidslivet. KrFs storsatsing for tidlig innsats i skolen skal på sikt bidra til å redusere frafallet, men vi må samtidig hjelpe de som nå står i fare for å falle fra. Mange skoler og skoleeiere har gode ideer om hva som kan gjøres for å hindre frafall og heve gjennomføringsgraden, men mangler midler til å sette ideene ut i livet. KrF ønsker å støtte lokale initiativ og prøve ut gode ideer, og foreslår derfor å opprette en egen frafallspott på 10 mill. kr som kommuner kan søke til om midler til lokale prosjekter som skal motvirke at elever dropper ut av videregående skole.

KrF prioriterer:

• Tilskudd til økt lærertetthet i 1.-4. trinn (Norm for lærertetthet):	460 mill. kr
• Tilskudd til økt lærertetthet 5.-10. trinn (Norm for lærertetthet):	194 mill. kr
• Innføring av mentor/veiledningsordning for nye lærere:	230 mill. kr
• Samfunnskontrakten: Få flere bedrifter til å ta inn lærlinger:	20 mill. kr
• Økt lærlingtilskudd med 5000 kr:	100 mill. kr
• Styrke Barneombudets arbeid med å hjelpe barn utsatt for mobbing:	7 mill. kr
• 2000 nye studieplasser:	114,6 mill. kr
• Styrke universiteter og høyskoler i overgangen til nytt finansieringssystem:	67 mill. kr
• Rekrutteringsstillinger til private institusjoner:	10 mill. kr
• Opptrapping av lærerutdanning NLA 70 elevplasser:	3 mill. kr
• Tilsyn, private høyskoler:	10 mill. kr

- Driftstilskudd Musikkteaterhøyskolen: 4 mill. kr
- Oppstart pianostemmerutdanning Norges Musikkhøgskole: 2 mill. kr
- 11 mnd. studiestøtte til elever på folkehøyskole: 3 mill. kr
- Folkehøyskolene - integreringstiltak asylsøkere: 0,5 mill. kr
- Folkehøyskolenes bærekraftprosjekt, engangsbevilgning: 2 mill. kr
- Videreføre tilskudd til Globalskolen og Norskskolen: 12 mill. kr
- Friskoler, økt kapitaltilskudd: 30 mill. kr
- Opprette lokal frafallspott som kommuner kan søke midler til lokale prosjekter: 10 mill. kr
- Senter for realfag og teknologi, Lister, Flekkefjord: 0,8 mill. kr
- Utvikling læreplanarbeid samisk: 3 mill. kr
- Antimobbearbeid samisk: 1 mill. kr
- Snakk om mobbing, Blå Kors: 3 mill. kr
- Styrke studieforbundenes arbeid for integrering: 10 mill. kr
- Tilskudd til frivillige organisasjoner, arbeid mot mobbing: 5 mill. kr
- Styrke elevkurs hørselshemmede: 1 mill. kr

Trygghet for barn

Vold i nære relasjoner er et stort samfunnsproblem, og koster samfunnet årlig mellom 4,5 og 6 mrd. kr. Anmeldelser av vold og overgrep av barn og unge i familieforhold har økt de senere år. Omfangsundersøkelser viser at det fremdeles er store mørketall. Forebygging og tidlig innsats er avgjørende. Det offentlige må hjelpe både offer og overgriper.

Regjeringen har nå lagt frem sin oppfølging av KrFs gjennomslag om en helhetlig opptrappingsplan for å bekjempe vold i nære relasjoner, spesielt rettet mot barn. KrF er svært skuffet over regjeringens forslag. KrF var også skuffet over regjeringens forslag til statsbudsjett på dette feltet. KrF foreslår en milliardsatsing for å styrke feltet innen helse-, familie- og justissektoren for å sikre en god start på arbeidet med opptrappingsplanen.

Forebygging og tidlig avdekking

Forebyggende arbeid og tidlig intervensjon er helt avgjørende for å sikre at færre overgrep skjer og for å kunne hjelpe både offer og overgriper. Med flere voksne og flere med barnefaglig utdanning i barnehager og skoler, øker sjansen for at de voksne ser og melder fra om bekymring for barn. Derfor er flere lærere og barnehageansatte helt avgjørende. For å forebygge mer, avdekke mer og ta bedre vare på utsatte barn, foreslår KrF å øke bevilgningen til familievernkontorene og til barnevernet, senke terskelen inn i barnehagene, øke støtten til incest- og voldtektssentrene og til Alternativ til vold. KrF foreslår økt bevilgning til Stine Sofies Stiftelse og senteret for voldsutsatte barn. Vi foreslår økt foreldrestøtte i kommunene, herunder tidlig hjelp til barn av rusmisbrukere og psykisk syke, og vi foreslår mer midler til Nurse Family Partnership-programmet som gir hjelp til førstegangsfødende i risikogrupper. KrF vil sikre driften ved de ideelle foreldre- og barnsentrene. For å bekjempe vold i nære relasjoner er det avgjørende at også overgriper får et tilbud. KrF vil derfor styrke Alternativ til vold (ATV). I tillegg foreslår vi at det etableres et helhetlig tilbud til unge som har begått overgrep, etter modell fra tilsvarende tilbud i Danmark. Det er viktig å sikre at unge som har begått overgrep får hjelp, slik at de ikke begår overgrep på nytt.

Statens Barnehus – etterforskning av vold mot barn

For mange saker henlegges i saker vedrørende vold i nære relasjoner. Ventetiden for tilrettelagt avhør av barn er fremdeles for lang, og det er store forskjeller mellom de ulike barnehusene. KrF vil derfor styrke barnehusene, samt sikre en tydelig prioritering av disse sakene fra politiets side. KrF foreslår en økt bevilgning til flere etterforskere, påtalejurister og avhørere i politiet og Statens Barnehus for å sikre at ventetiden for avhør går ned og for å sikre at politiet har kapasitet til å prioritere etterforskning av vold i nære relasjoner. I tillegg vil KrF sikre at barn og unge som begår seksuelle overgrep også skal få tilbud om at avhør skal gjennomføres på Statens barnehus.

Medisinsk undersøkelse

KrF mener at alle barn på barnehusene må få medisinsk undersøkelse når det er mistanke om vold eller seksuelle overgrep. Dette er en del av spesialisthelsetjenestens «sørge for-ansvar» og KrF foreslår derfor å øremerke 35 mill. kr fra bevilgningene til de regionale helseforetakenes pasientbehandling til dette formål.

Politiet må sikres gode verktøy for å etterforske overgrep mot barn på nett. KrF foreslår derfor økt bevilgning til Kripos for å styrke deres arbeid i å etterforske overgrep på nett.

Leger med spesialisering innen vold og overgrep på alle barneavdelingene

Alle Norges 20 barneavdelinger må ansette leger med spesialisering innen vold og overgrep, såkalte sosialpediatere. Dette er fortsatt ikke på plass i alle sykehus. Det må slås fast som et tydelig krav i oppdragsdokumentene til de regionale helseforetakene. Det er ikke nok at kompetansen er tilgjengelig i spesialisthelsetjenesten, den må benyttes aktivt om vi skal være i stand til å avdekke vold og overgrep.

400 millioner til skolehelsetjeneste og helsestasjon

Forskning viser at barn under ett år er de mest utsatte for vold og overgrep. Tidlig intervensjon er viktig. Personell på helsestasjonen og i skolehelsetjenesten trenger økt kompetanse for å forebygge og avdekke vold mot barn. Styrket bemanning setter tjenestene i stand til å fange opp risikoutsatte familier, til å gjøre hjemmebesøk og til å gi foreldreveiledning. KrF øremerker 401,3 mill. kr til helsestasjon og skolehelsetjenesten i 2017-budsjettet.

Nasjonalt senter for rettsmedisin

KrF vil opprette et nasjonalt senter for rettsmedisin og foreslår derfor at rettsmedisinsk senter får nasjonal status, i stedet for å legges under Oslo universitetssykehus, slik regjeringen foreslår. Vi bevilger ytterligere 30 mill. kr som prosjektmidler til senteret for å igangsette prosessen med nasjonal etablering.

KrF prioriterer:

• Statens Barnehus:	50 mill. kr
• Avhør av barn og unge som begår seksuelle overgrep ved Statens Barnehus:	20 mill. kr
• Flere påtalejurister, etterforskere og avhørere knyttet til vold mot barn:	60 mill. kr
• Kripos – seksjon for seksuallovbrudd:	20 mill. kr
• Kripos – internettrelatert overgrep mot barn:	20 mill. kr
• Bedre barnehager: innføring av bemanningsnorm og 50 prosent barnehagelærernorm:	346 mill. kr
• Tiltak mot vold og overgrep: incest- og voldtektssentre:	5 mill. kr
• Tilskudd til voldsforebyggende tiltak: nytt ATV-kontor i Bodø og Follo, og økt aktivitet på alle kontor:	10 mill. kr
• Senter for voldsutsatte barn, Stine Sofie Stiftelse:	10 mill. kr
• Kapasitetsøkning i familievernet :	34 mill. kr
• Økning til utvikling i kommunene, foreldrestøtte. Tidlig hjelp til barn av rusmisbrukere og psykisk syke:	10 mill. kr
• Nurse Family Partnership-programmet økes, hjelp til førstegangsfødende foreldre i risiko:	5 mill. kr
• Styrke barnevernet i Oslo:	15 mill. kr
• Kommunalt barnevern: Flere øremerkede stillinger:	31 mill. kr
• Rekruttering av fosterhjem:	10 mill. kr
• Videreføre og styrke driften av de ideelle foreldre- og barnsentrene:	40 mill. kr
• Skolehelsetjeneste og helsestasjon:	401,3 mill. kr
• Medisinske undersøkelser på barnehus:	35 mill. kr
• Nasjonal status rettsmedisinsk senter:	30 mill. kr
• Behandlingstilbud til unge overgripere:	10 mill. kr

Helse og omsorg

Flere barn, unge og familier må få hjelpen når den virkelig trengs. KrF satser offensivt på skolehelse og helsestasjonene, og foreslår 400 mill. kr øremerket til formålet i 2017. KrF foreslår ytterligere 200 mill. kr til helse- og omsorgstjenestene i kommunen og vi mener flere pilotprosjekter innen omsorgsteknologi bør igangsettes. KrF reverserer regjeringens usosiale kutt i støtten til multihandikapede, trafikkskadde, uføre og kronisk syke.

Det er akutt behov for en styrking av skolehelsetjenesten. Regjeringens bevilgninger over kommunerammen har ikke gitt skolehelsetjenesten det nødvendige løftet. Det er alt for mange barn og unge som møter en lukket dør. Helsestasjonene for ungdom må styrkes. Ansatte på helsestasjonene må ha kapasitet til å følge opp familier både underveis og i etterkant av et svangerskap. Kartlegginger viser at barselkvinner i mange kommuner ikke får hjemmebesøk. KrF vil også be regjeringen om i løpet av 2017 legge frem en opptrappingsplan for den kommunale jordmortjenesten for å sikre et likeverdig tilbud til alle gravide i hele landet. KrF foreslår også ytterligere 800 000 kr til Ammehjelpen. Vi foreslår å videreføre øremerket tilskudd til Klara Klok, en digital rådgivningstjeneste for ungdom, og til organisasjonen Menneskeverds viktige abortforebyggende arbeid blant ungdom.

Stopp effektiviseringspresset i sykehusene

Regjeringen foreslår å kutte i basisbevilgningen til helseforetakene, mens bevilgningen til innsatsstyrt finansiering økes. Dette gir en forsterket markedstenkning i sykehusene, noe KrF ikke ønsker. Legeforeningen viser til at effektiviseringspotensialet i sykehusene langt på vei er tatt ut når man sammenligner med andre sektorer. Regjeringens budsjett legger opp til ytterligere effektivisering av en allerede presset sektor. KrF foreslår at de anslagsvis 1,9 mrd. som er foreslått bevilget til innsatsstyrt finansiering flyttes til basisbevilgningene til sykehusene for å sikre god og forsvarlig pasientbehandling og for å redusere risikoen for ytterligere skjevheter i systemet. Vi foreslår at 250 av disse millionene går direkte til å styrke kapasiteten innen psykisk helsevern for barn og unge.

20 mill. kr til «Avansert hjemmesykehus» for barn

Lange sykehjemsopphold er tøft for både små pasienter og deres nærmeste. Avansert hjemmesykehus for barn må være et reelt alternativ for flere enn i dag. Hverdagen kan normaliseres noe om flere kan få avansert hjelp og lindring hjemme. KrF foreslår 20 mill. kr til Stavanger universitetssykehus til videreutvikling av Avansert hjemmesykehus for barn.

Opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering

KrF vil reversere regjeringens forslag om å fjerne diagnoselisten for gratis fysioterapi. Det betyr at vi tilbakefører 140 mill. kr til fysioterapi i kommunene og reverserer regjeringens kutt i kommunerammen på 175 mill. kr. Vi mener regjeringen senest våren 2017 må komme tilbake til Stortinget med en mer ambisiøs opptrappingsplan fremlagt som en egen sak.

Styrke bemanning og kompetanse i helse- og omsorgstjenestene

Pleietrengende blir sendt hjem tidligere fra sykehus og behovet for medisinsk kompetanse og oppfølging er stort i kommunene. KrF foreslår ytterligere 200 mill. kr til kommunene for å styrke legedekning og generell bemanning i helse- og omsorgstjenestene. Det er særlig behov for å styrke bemanningen på korttidsavdelinger og for å ivareta personer med demens på

langtidsavdelinger. KrF vil reversere regjeringens kutt i allmennlegetilskuddet på 15 mill. kr som et bidrag i å styrke den medisinske kompetanse i kommunene.

Muliggjøre hjemmebesøk i alle kommuner

Hjemmebesøk kan gi trygghet for den enkelte og forebygge dårlig helse. Regjeringen har sagt at hjemmebesøk skal prioriteres i kommunene, men bevilger ikke ressurser til satsningen. KrF vil ha på plass forebyggende hjemmebesøk som et tilbud til alle 75-åringene og foreslår 25 mill. kr til etablering av en statlig tilskuddsordning.

Seniorsentrene

KrF foreslår ytterligere 12 mill. kr til seniorsentre og aktivitetstilbud til seniorer. Seniorer er en stor gruppe, og det er viktig at seniorsentrene og andre aktivitetstilbud for eldre utvikles kontinuerlig.

Demens

KrF foreslår 4 mill. kr til tiltaket Aktivitetsvenn i regi av Nasjonalforeningen for folkehelsen. For å sikre tilstrekkelig utbygging av tilbudet til hjemmeboende med demens ber vi regjeringen om å vurdere å øke den statlige andelen av tilskudd til etablering av slike plasser fra 30 til 50 prosent. Det er behov for økte bevilgninger til forskning på demenssykdommer og KrF foreslår ytterligere 20 mill. kr til formålet i 2017.

Innovasjon innen omsorgsteknologi

KrF vil legge til rette for ytterligere innovasjon i omsorgstjenestene. Mange kommuner og aktører har spennende prosjekter som vil forenkle hverdagen til mange eldre og gi økt livskvalitet. KrF foreslår ytterligere 50 mill. kr til innovasjon og pilotprosjekter innen omsorgsteknologi. KrF mener regjeringen må avslutte forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene.

Sykehjemsplasser fra 2021

Regjeringen foreslår i statsbudsjettet en fundamental endring av den statlige investeringstilskuddsordningen til sykehjemsplasser/ heldøgns omsorg fra 2021. KrF vil be regjeringen sikre at investeringstilskuddsordningen fra 2021 også gir kommunene tilskudd til videreutvikling av eksisterende sykehjemsplasser, men at en netto økning i antall plasser kan være en forutsetning for tilskudd til eksisterende.

Omsorg ved livets slutt

KrF vil styrke den helhetlige omsorgen for personer som er alvorlig syke og døende og foreslår at det bevilges ytterligere 20 mill. kr for å styrke kompetansen på palliasjonsfeltet i kommunene. Som følge av KrFs representantforslag om livshjelp ved livets slutt er det igangsatt et utredningsarbeid (NOU) hvor det helhetlige tjenestetilbudet til alvorlige syke og døende gjennomgås.

KrF prioriterer:

• Skolehelsetjenesten og helsestasjon:	401,3 mill. kr
• Styrke bemanning i helse- og omsorgstjenestene:	200 mill. kr
• Reversere fjerning av diagnoselista for fysioterapi:	140 mill. kr
+ tilbakeføre midler til kommunene:	175 mill. kr

• Avansert hjemmesykehus for barn, SUS:	20 mill. kr
• Basisbevilgning, regionale helseforetak:	1,6 mrd. kr
• Forebyggende hjemmebesøk:	25 mill. kr
• Innovasjon og pilotprosjekter, omsorgsteknologi:	50 mill. kr
• Videreutvikling av seniorsentre og aktivitetstilbud:	12 mill. kr
• Demensforskning:	20 mill. kr
• Omsorg ved livets slutt, kompetanse:	20 mill. kr
• Aktivitetsvenn, Nasjonalforeningen for folkehelse:	4 mill. kr
• Klara Klok, digital rådgivningstjeneste for ungdom:	1,8 mill. kr
• Modum Bad, Institutt for sjelesorg:	0,4 mill. kr
• ME-forskning:	2 mill. kr
• Ammehjelpen:	0,8 mill. kr
• Seksuell helse, abortforebyggende arbeid, Menneskeverd:	1,5 mill. kr

Psykisk helse og rus

Det er urovekkende at ventetiden for psykisk syke barn og unge har økt i 2016. KrF foreslår 250 mill. kr for å styrke kapasiteten og redusere ventetiden for psykisk helsehjelp for akkurat disse barna. Vi vil satse ambisiøst på skolehelse og helsestasjon, og ta opp kampen mot unødvendig bruk av antidepressiva og sovepiller blant barn og unge.

Midlene til psykisk helsevern for barn og unge tas fra regjeringens økning til innsatsstyrt finansiering. Den gyldne regel ble gjeninnført av regjeringen i 2013 og tilsier at rus og psykiatri hver for seg skulle ha større vekst enn somatikk. Likevel taper psykiatrien. Derfor må BUP, dag- og døgntilbud innen psykisk helsevern for barn og unge, få direkte bevilgninger som sikrer reell kapasitetutvidelse. For å nå målet flytter KrF derfor 250 mill. kr fra pasientbehandling generelt, til psykisk syke barn og unge spesielt. Medikamentfrie tilbud må på plass innen alle helseforetak, for både barn og voksne.

Skolehelsetjenesten og helsestasjon er viktige lavterskeltilbud for å fange opp familier og barn og unge som utvikler psykiske plager, og avdekke mobbing og vold og overgrep mot barn. Mange steder er helsestasjonene og skolehelsetjenesten underbemannet, og de ansatte får i liten grad anledning til å jobbe forebyggende. KrF foreslår 401,3 mill. øremerkede kr til tilbudene for å sikre en reell opptrapping av noen av de viktigste lavterskeltilbudene vi har.

KrF foreslår også 20 mill. kr til oppsøkende psykisk helsehjelp. Evalueringen av ACT-teamene (Aktivt oppsøkende behandling) viser en sterk reduksjon i antall oppholdsdøgn på tvang fra 11 500 til 5 200 oppholdsdøgn. KrF ønsker å igangsette et pilotprosjekt med en modifisert versjon av FACT (Fleksibelt aktivt oppsøkende behandling) for barn og ungdom.

KrF foreslår 10 mill. kr for å styrke innsatsen mot unødvendig bruk av antidepressiva og sovepiller blant unge. Det er fortsatt for mange som får medikamenter når de ber om noen å snakke med, noe som indikerer knappe ressurser og manglende kompetanse om psykisk syke barn.

Opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse

KrF fikk i vår gjennomslag for en økonomisk forpliktende opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse. I forkant skal det lages en tverrsektoriell strategi for barn og unge som bereder grunnen for opptrappingsplanen. Det bevilges ingen penger til utarbeidelse av denne strategien i statsbudsjettet. I stedet meddeler regjeringen at dette skal innlemmes i en større psykisk helse-strategi for befolkningen. Dette er en sterk utvanning av vedtak og merknader fra en enstemmig helse- og omsorgskomite. KrF foreslår 20 mill. kr til utarbeidelse av en egen barnestrategi og har høye forventninger til den ventede opptrappingsplanen for barn og unges psykiske helse.

Psykisk helse i skolen

KrF reagerer sterkt på at regjeringen fjerner tilskuddet til «psykisk helse i skolen». Dette slår bena under en rekke gode og systematiske tiltak som retter seg mot tusenvis av skoleungdom. Organisasjonene skal ikke lenger kunne søke om direkte støtte, men det blir nå opp den enkelte kommune å finne tiltak. Dette betyr i realiteten en sluttstrek for en rekke gode initiativ rundt om

i hele landet. Vi foreslår å styrke ordningen, og at det totalt bevilges 25 mill. kr over tilskuddsordningen.

Rusomsorgen – offensive tiltak

KrF mener midlene til opptrappingsplanen for rusfeltet for 2017 må øremerkes i sin helhet for å sikre at pengene blir benyttet til formålet. Vi vil styrke planen og foreslår ytterligere 50 mill. kr til frivillige og ideelle organisasjoner innen rus og psykisk helse. Frivillige og ideelle organisasjoner utgjør en stor forskjell innen rusfeltet. De har tilbud som verdsettes høyt av brukerne, de besitter tung kompetanse og kan vise til sterke resultater. KrF mener disse organisasjonene må gis bedre økonomisk forutsigbarhet og vilkår. Her etterlyser vi sterkere politisk vilje fra regjeringen. Vi øremerker midler til en rekke gode tilbud for brukere med et rusproblem. Videre foreslår vi at 30 mill. kr av den totale satsningen benyttes til forebyggende rusarbeid. Det er helt nødvendig å styrke det forebyggende arbeidet mot rusavhengighet. Hvis alle ressurser brukes på reparering vil vi ikke kunne se en reduksjon i antall personer som trenger hjelp innen rusomsorgen. KrF etterlyser sterkere politisk vilje til å satse offensivt på forebygging i opptrappingsplanen for rusfeltet.

KrF prioriterer:

• Psykisk helsevern, barn og unge:	250 mill. kr
• Skolehelsetjeneste og helsestasjon:	401,3 mill. kr
• Psykisk helse i skolen, reversere kutt og styrke tilskuddet:	25 mill. kr
• Tverrsektoriell strategi psykisk helse barn og unge, forarbeid til opptrappingsplan:	20 mill. kr
• Intensivere tiltak mot unødig medikamentbruk blant barn og unge:	10 mill. kr
• Oppsøkende behandlingsteam for barn, piloter:	20 mill. kr
• Økning til utvikling i kommunene, foreldrestøtte. Tidlig hjelp til barn av rusmisbrukere og psykisk syke:	10 mill. kr
• Opptrappingsplanen for rusfeltet, totalt:	395 mill. kr
herunder:	
▪ 270 mill. kr øremerket kommunalt rusarbeid	
▪ 30 mill. kr til forebygging av alkoholskader	
▪ 50 mill. kr til frivillig og ideell sektor. Se øremerkinger i budsjettvedlegget	
▪ 45 mill. kr til tverrdepartemental oppfølging	

Arbeid og velferd

Arbeidsledigheten er fremdeles for høy. Selv om utviklingen ser ut til å gå i riktig retning, er det store utfordringer spesielt på Sør- og Vestlandet. Ledigheten rammer sektorer som er berørt av fall i oljeprisen. Tiltak for å sikre rask omstilling er viktig for å få ned arbeidsledigheten, samtidig som de som har stått lengst bak i arbeidsledighetskøen ikke må glemmes. KrF vil ha et arbeidsliv der alle som har mulighet til å arbeide kan delta. KrF vil også prioritere tiltak som gjør livet bedre for barn i lavinntektsfamilier.

Flere i arbeid

Regjeringens forslag til statsbudsjett inneholder mange gode grep i møte med ledigheten, men det er behov for å gjøre mer for å få flere i arbeid. Vi vil øke lærlingtilskuddet med 5000 kr for hjelpe flere unge inn i arbeidslivet. Dessuten foreslår vi å styrke arbeidet med den såkalte Samfunnskontrakten med 20 mill. kr, for å stimulere flere bedrifter til å ta inn lærlinger. Vi foreslår 2000 flere tiltaksplasser, fordelt på 1000 ordinære plasser og 1000 plasser for personer med nedsatt arbeidsevne. Videre foreslår vi 2000 nye studieplasser, slik at flere unge som ikke finner arbeid kan få mulighet til å studere og styrke sin studiebakgrunn for arbeidsmarkedet.

Den høye ledigheten er konsentrert om Sør- og Vestlandet, fordi dette området har mest oljerelatert næringsliv. KrF vil styrke regjeringens foreslåtte engangstilskudd til vedlikehold i kommuner i regionen med 500 mill. kr. Dette er et tiltak som virker raskt, det stimulerer sysselsetting i privat sektor og det kan lett reverseres når utviklingen blir bedre. Dessuten har vi andre lokale tiltak på Sør- og Vestlandet for å stimulere sysselsetting og verdiskaping, som utvidelse av Vik fengsel i Sogn og Fjordane og tilskudd til Mechatronics Innovation Lab som er viktig for pilottesting og eksperimentell utvikling av produkter og styrke norske teknologibedrifters innovasjonsevne. For å styrke verdiskapingen og investeringene i norsk næringsliv på sikt, vil KrF støtte regjeringens forslag til skattereduksjoner i selskapskatten og inntektsskatten for personer.

Barnetillegg og gjeldsfradrag

For KrF er det viktig å sikre personer som ikke kan arbeide, helt eller delvis, et verdig liv med tilstrekkelig inntekt. KrF foreslår derfor å utvide overgangsperioden i uførereformen for barnetillegget og uføre med gjeld til 2021. Dette vil sikre at disse gruppene får høyere utbetalinger de neste fem årene enn med dagens regler. Frivillige organisasjoner gjør en viktig jobb for å forebygge fattigdom. KrF foreslår å styrke tilskuddsordningen for frivillige organisasjoner som arbeider for å forebygge og redusere fattigdom blant barn og unge.

Arbeidstilsynet

Arbeidslivskriminalitet og svart arbeid bidrar til å svekke inntektsgrunnlaget for staten, og ikke minst bidrar det til å redusere den enkelte arbeidstakers rettigheter. KrF har derfor foreslått en styrking av Arbeidstilsynet, i tillegg har vi foreslått midler til å innføre Senter for Arbeidslivskriminalitet (Politiet, NAV, Skatteetaten og Arbeidstilsynet) i alle politidistrikt.

Enslige minstepensjonister

Mange enslige minstepensjonister har svært lav inntekt. For å sikre bedre levekår for eldre som har en inntekt under fattigdomsgrensen, øker KrF minstepensjonen med om lag 6 000 kr for

enslige minstepensjonister pr. år. Dette vil være et viktig tiltak for å sikre at minstepensjonistene på sikt vil få en forsvarlig pensjon.

Barn som vokser opp i familier med lave inntekter

Stadig flere barn lever i familier med vedvarende lave inntekter. Det er uakseptabelt. Skal vi klare å bekjempe fattigdom i vårt eget land, er det avgjørende å sikre tiltak for utsatte familier. Økt barnetrygd, engangsstønad og økt kontantstøtte vil bety mye for mange lavinntektsfamilier.

Barnehagen og skolen utgjør en stor og viktig del av barnas liv. KrF vil øke kvaliteten i barnehagen og sikre nok voksne og flere barnehagelærere. Vi vil at flere barn skal få mulighet til å gå i barnehagen ved å utvide ordningen med redusert foreldrebetaling, slik at også barn med foreldre som til sammen tjener opp til 600 000 kr skal betale mindre. KrF vil sikre at barna blir sett og fulgt godt opp ved å øke lærertettheten.

KrF foreslår å øke bevilgningen til tilskuddsordningen som skal forebygge og redusere fattigdom blant barn og unge. Vi øker også bevilgningen til tilskuddsordningen for barn i storbyer. KrF foreslår at enda flere barn skal få ferietilbud gjennom Ferie for alle, og vi foreslår økt støtte til organisasjoner som utfører viktig arbeid blant barn gjennom å øke den nasjonale tilskuddsordningen mot barnefattigdom, herunder økt støtte til Barnas stasjon og FRI. KrF øker kapasiteten i familievernet og vil på den måten bidra til å bedre levekårene for barn i vanskeligstilte familier. KrF vil øke den tidlige innsatsen til barn av rusmisbrukere og psykisk syke, og til førstegangsfødende foreldre i en risikosone. Mange barne- og ungdomsorganisasjoner gjør en uvurderlig innsats for vanskeligstilte, og KrF mener grunnstøtten til disse organisasjonene må økes. KrF mener bevilgningene til barnevernet i Oslo og annet kommunalt barnevern må økes. Vi foreslår at mer midler brukes til rekruttering av fosterhjem slik at barn ikke blir stående i kø for å få et hjem. For KrF er det også viktig å sikre videre drift og full dekning på de ideelle foreldre- og barnesentrene.

KrF prioriterer:

• Økt lærlingtilskudd:	100 mill. kr
• 2000 flere tiltaksplasser:	274 mill. kr
• 250 flere plasser for Varig tilrettelagt arbeid:	38,5 mill. kr
• 2000 nye studieplasser:	114,6 mill. kr
• Frivillige organisasjoners fattigdomstiltak for barn og unge:	10 mill. kr
• Arbeidstilsynet – bekjempe arbeidslivskriminalitet:	10 mill. kr
• Senter mot Arbeidslivskriminalitet:	86,8 mill. kr
• Enslige minstepensjonister:	114 mill. kr
• Ettervern for tidligere innsatte – jobb:	2,3 mill. kr
• Øke barnetrygden med 4 pst.:	600 mill. kr
• Redusert foreldrebetaling for alle familier med inntekt under 600 000 kr:	73 mill. kr
• Øke tilskudd til barn i storbyer:	5 mill. kr
• Økt nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom, herunder økt støtte til Barnas stasjon, Ferie for alle og FRI:	30 mill. kr
• Økning til utvikling i kommunene, foreldrestøtte. Tidlig hjelp til barn av rusmisbrukere og psykisk syke:	10 mill. kr

- Økt nasjonal grunnstøtte til barne- og ungdomsorganisasjonene: 10 mill. kr
- Nurse Family Partnership-programmet økes, hjelp til førstegangsfødende foreldre i risiko: 5 mill. kr
- Styrke barnevernet i Oslo: 15 mill. kr
- Kommunalt barnevern: Flere øremerkede stillinger: 31 mill. kr
- Rekruttering av fosterhjem: 10 mill. kr
- Videreføre og styrke driften av de ideelle foreldre- og barnsentrene: 40 mill. kr
- Økt engangsstønad til 1G ved fødsel og adopsjon fra 1.7.2017: 275 mill. kr
- Kapasitetsøkning i familievernets offentlige kontorer, herunder meklingssamtale til flere barn: 25 mill. kr
- Kapasitetsøkning i familievernets ideelle kontorer, herunder meklingssamtale til flere barn: 9 mill. kr

KrFs tiltakspakke for Sør- og Vestlandet:

- Engangstilskudd til vedlikehold og rehabilitering av bygg og infrastruktur: 500 mill. kr
- Utvide Vik fengsel, Sogn og Fjordane: 21 mill. kr
- Tilskudd til tømmerkaier langs kysten, bl.a. Sogn og Fjordane: 30 mill. kr
- Restfinansiering utgravninger på Kongsgårdprosjektet Avaldsnes, Rogaland: 5,4 mill. kr
- Mechatronic Innovation Lab, Vest-Agder: 40 mill. kr
- SUM: om lag 600 mill. kr

Distrikt

God distriktpolitikk gjør det mulig å bo, arbeide, drive næring og ha et likeverdig tjenestetilbud i hele landet. Vi står på trappene til en regionreform, som har som hovedsiktemål å bygge sterke regioner som kan bygge videre på sine styrker. Likevel foreslår regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett å kutte kraftig i viktige distriktpolitiske virkemidler.

Regional utvikling og nyskaping

Regjeringens budsjettforslag inneholder et kraftig kutt i de regionale utviklingsmidlene. De overførte det meste av midlene til andre distriktpolitiske ordninger, blant annet Innovasjon Norge og SIVA. Regjeringen foreslo også å overføre midler fra disse postene til styrket vedlikehold av fylkesvegene. KrF mener fylkeskommunene har en viktig rolle i regional utvikling, basert på egne fortrinn. Vi foreslår å legge 200 mill. kr tilbake i posten for regionale utviklingsmidler. Det gjør vi uten å svekke de distriktpolitiske tiltakene regjeringen har omdisponert potten til. I tillegg foreslår vi en styrking av nasjonale tiltak for regional utvikling med 50 mill. kr.

Tryggere veier

Mange bor i områder med svært rasutsatte veier. Det er en belastning for den enkelte, og fører til mye utrygghet i hverdagen. Satsingen på rassikring må styrkes, og vi foreslår å øke bevilgingen til rassikring av fylkesveier med 50 mill. kr.

Bredbånd

Bredbånd og effektive IKT-systemer er helt sentralt for innbyggere og næringsliv i hele landet. Regjeringen foreslår å kutte i bevilgningene til bredbånd, mens vi foreslår å øke bevilgingen for å styrke næringsgrunnet i distriktene.

Flaskehalsprogrammet

Norge har store skogressurser som kan bidra til økt verdiskaping og arbeidsplasser i distriktene. En av de største utfordringene er effektiv transport. Dette skyldes blant dårlige skogsbilveier og behov for flere tømmerkaier. KrF foreslår et flaskehalsprogram over fem år for å effektivisere tømmertransporten og starter med å foreslå 30 mill. kr i 2017 utover regjeringens forslag.

Et fortsatt levende landbruk

Familielandbruket har vært viktig for norsk matproduksjon gjennom generasjoner. Dersom vi skal nå målet om økt matproduksjon, må hele landet tas i bruk. Vi trenger også innovative bønder som ser muligheter og ønsker å investere i gårdsvirksomhet. Bygdeutviklingsmidlene er en viktig ordning for unge bønder og KrF er i mot regjeringens forslag om å fjerne skattefritaket for denne ordningen. KrF vil også gå i mot regjeringens forslag om at jordbruksfradraget skal åpnes for AS.

Ressurskrevende tjenester

I regjeringens budsjettforslag øker innslagspunktet for den statlige medfinansieringen med 50.000 kr ut over den anslåtte lønnsveksten. Dette er en svekkelse av ordningen og kan resultere i at kommuner får problemer med å gi hardt trafikkskadde, personer med nedsatt funksjonsevne og andre den hjelpen de trenger. KrF foreslår reversering av regjeringens

svekkelse av ordningen. Det er uverdigg at det skal kuttet i tjenestene til de mest sårbare. Det ville også svekket kommunenes satsinger på andre områder.

Styrket legedekning

KrF vil styrke legedekningen og generelt bemanningen i helse- og omsorgstjenestene i kommunene og foreslår ytterligere 200 mill. kr til kommunene. Mange steder vil det kunne bety flere heltidsstillinger.

Tapskompensasjon til fylkeskommunene

Inntektssystemet for fylkeskommunene ser ut til å slå uheldig ut, særlig for fylker med mange båt- og fergeruter og spredt bosetting. Sogn og Fjordane, Nordland og Troms kommer særlig dårlig ut. Det kom på plass en tapkompensasjonsordning i fjor, men den må ytterligere styrkes i en overgangsperiode. KrF foreslår å sette av 60 mill. kr til tapskompensasjon til fylkeskommunene nok en gang.

Småkommunetilskuddet

KrF vil at små kommuner som har fattet positivt sammenslåingsvedtak, ikke skal gå på en økonomisk smell i tiden frem mot sammenslåing. Vi foreslår derfor at disse kommunene skal beholde småkommunetilskuddet frem til de slår seg sammen 2020.

Overføringstariffer

KrF foreslår å styrke bevilgningen til overføringstariffer. Dette er en ordning som er ment å skulle gi mindre prisforskjeller på strøm rundt om i landet, slik at en ikke betaler mye mer om en bor langt unna befolkningssentra. Uten en reversering av regjeringens kutt, er det få som vil få del i ordningen.

Omstillingsmidler til Tinn

KrF vil sikre omstillingsmidler til Tinn kommune i forbindelse med avvikling av akuttmottaket på Rjukan. Midlene gis Tinn kommune til rådighet, som selv må vurdere aktuelle nysatsninger, i samarbeid med relevante aktører. KrF sikret midler til dette både i 2015 og 2016, og legger inn 5 mill. kr i budsjettet for 2017.

Kulturminner

KrF vil sikre viktige kulturminner over hele landet, og foreslår å øke bevilgningene med 12,4 mill. kr til blant annet museums- og kulturminnetak, verdensarvområdene og konkrete prosjekter som kongsgårdsutgravingene på Avaldsnes.

Ras- og flomsikring

Vi foreslår midler til å gjennomføre Åknesprosjektet for å forebygge flomkatastrofe ved ras i denne bygda i Møre og Romsdal. Vi vil ha en sterkere satsing på rassikring generelt fordi vi med klimaendringene opplever mer flom og skred.

Pendlerfradraget

KrF styrker pendlerfradraget i lys av økningene i drivstoffavgiftene.

KrF prioriterer:

- Tapskompensasjon til fylkeskommuner: 60 mill. kr

• Regionale utviklingsmidler:	200 mill. kr
• Småkommunetilskudd til kommuner som har fattet sammenslåingsvedtak (anslag):	50 mill. kr
• Nasjonalt samarbeid for regional utvikling:	50 mill. kr
• Ressurskrevende tjenester, ikke heving av innslagspunkt for refusjon:	330 mill. kr
• Tryggere veger, rassikring fylkesveger:	50 mill. kr
• Bredbånd:	50 mill. kr
• Styrket legedekning i kommunene:	200 mill. kr
• Omstillingsmidler Tinn kommune:	5 mill. kr
• «Flaskehalsprogrammet» for tømmertransport, styrking:	30 mill. kr
• Åknesprosjektet og styrking av flom- og skredsikring, styrket satsing:	20 mill. kr
• Regionalparker i flere fylker, økt satsing:	10 mill. kr
• Museums- og kulturminnetiltak, styrking:	2 mill. kr
• Økt tilskudd til verdensarvstedene:	5 mill. kr
• Restfinansiering av utgravingene på Kongsgårdsprosjektet, Avaldsnes:	5,4 mill. kr
• Laksetrappet i Vefsna:	7 mill. kr
• Utjevning av overføringstariffer, reversere kutt:	20 mill. kr
• Bedret pendlerfradrag	180 mill. kr
• Opprette en ny bioøkonomiordning:	150 mill. kr

Klima og miljø

Verden har samlet seg om en ambisiøs klimaavtale i Paris. KrF er opptatt av at vi må redusere klimagassutslippene betydelig. I klima- og miljøpolitikken prioriterer KrF et grønt skatteskifte og en forsterket innsats på grønn forskning, grønne arbeidsplasser, skogvern, naturmangfold, vannressursforvaltning og kunnskap.

Grønt skatteskifte

KrF legger i likhet med grønn skattekommisjon (NOU 2015:15 Sett pris på miljøet) til grunn at det mest effektive virkemiddelet for å stimulere til grønn omlegging av økonomien er gjennom miljøavgifter. Slike avgifter sikrer at forurensning og negative miljøeffekter prises inn i innsatsfaktorene, produktene eller aktivitetene. Økt pris vil redusere etterspørselen etter miljøskadelige produkter og dermed redusere produksjonen.

Avgifter innebærer at forurenser betaler for skaden. Dette gir incentiver til å redusere utslipp, samtidig som det blir mer lønnsomt å utvikle og ta i bruk ny og mer miljøvennlig teknologi. Sammenliknet med alternative virkemidler har avgifter fordelene av at de gir mest miljø pr krone og at de genererer avgiftsinntekter.

Distrikts- og landbrukspolitiske hensyn

KrF er opptatt av å ha folk med oss i miljøarbeidet for å beholde folkelig støtte til grønne endringer over tid, og vi ønsker å ivareta landbruks- og distriktpolitiske målsetninger. Vi foreslår ambisiøse grønne forslag på en rekke områder, men vi ønsker for eksempel å gå mer skrittvis frem når det gjelder drivstoffavgiftene.

Avgiftene på drivstoff er et område der det blant annet av distriktshensyn er krevende å gjennomføre betydelige økninger, og der fond a la NHOs forslag om CO2-fond for næringstransport kan være aktuelt. KrF vil be regjeringen igangsette en prosess med berørte næringsorganisasjoner om etablering av en miljøavtale med CO2-fond for næringslivets transport og komme tilbake til Stortinget med sine vurderinger av mål og innretning i Revidert nasjonalbudsjett 2017.

Landbruket er et annet eksempel på et område der vi på grunn av målet om et aktivt landbruk i hele landet heller satser på tilskuddsordninger til grønn omstilling i stedet for avgiftsøkninger.

Bilavgiftene

Når det gjelder bilavgiftene har KrF over lengre tid lagt størst vekt på å gjøre det dyrere å kjøpe nye, forurensende biler og billigere å kjøpe lavutslippsbiler og elbiler. På denne måten kan vi bidra til at vi raskere får en grønnere bilpark med lavere utslipp. Dette gjør vi også i år. Vi øker drivstoffavgiftene noe, men den største økningen gjør vi i CO2- og NOX-komponenteten i engangsavgiften ved kjøp av ny bil.

For å favorisere elbilene sterkere viderefører vi dagens nivå på årsavgiften for fossile biler. Av samme grunn ser vi behov for å reversere noe av favoriseringen av hybridbiler som ble innført for et par år siden, fordi mye tyder på at elbilsalget stagnerte til fordel for hybridbiler med større utslipp.

Andre miljøavgifter

Vi øker el-avgiften for å stimulere til energiøkonomisering. Vi øker CO₂-avgiften for innenlandske flyreiser, fordi CO₂-utslipp fra fly gir et sterkere bidrag til klimaoppvarming enn utslipp på bakken. Vi skjerper også miljøavgiftene på klimagassene HFK og PFK.

Vi følger opp anbefalingen fra grønn skattekommisjon om å utvide svovelavgiften til å omfatte kull og koks og utslipp fra raffinering. Ikke minst ber vi regjeringen utrede en rekke nye avgifter som Grønn skattekommisjon tok opp (se liste over verbalforslag under).

I sum foreslår vi et grønt skatteskiift som gir større utslippsreduksjoner enn regjeringen, samtidig som vi ikke går så langt at vi svekker folks vilje til å gjøre grønne endringer over tid eller at vi går på akkord med andre viktige hensyn til distriktene, primærnæringene eller næringslivet for øvrig.

Økte miljøavgifter, som om lag tilsvarer reduksjonene i selskapsskatt og inntektsskatt for personer i budsjettet:

	mill. kr
• Engangsavgift: Økt CO ₂ -komponent ved redusert øvre innslagspunkt fra 85 til 75 g/km; Dobling av NO _x -komponenten	1150
• Engangsavgift: Regjeringens kutt i effektkomponenten halveres	350
• Reversere endringen i vekt-komponenten i engangsavgiften for plug-in hybrider i statsbudsjettet 2015 (Gjøre elbiler mer attraktive)	460
• Videreføre dagens nivå for årsavgiften (Gjøre elbiler mer attraktive)	1220
• Gjeninnføre båt-motoravgiften	170
• Oppheve avgiftsfritak for diesel til båt-motorer	34
• Økt veibruksavgift autodiesel 20 øre	550
• Økt veibruksavgift bensin 15 øre	120
• Økt El-avgift 1 øre	460
• Økt CO ₂ -avgift innenlandske flyreiser 1 kr	360
• Svovelavgiften utvides til å omfatte kull og koks og utslipp fra raffinering fra 1.4.2017	35
• Økt miljøavgift på klimagassene HFK og PFK til 600 kr/tonn CO ₂ -ekvivalenter	160
• Øke Nox-avgiften med 1,5 kr/kg	2
SUM økte miljøavgifter	5071

Liste over grønne verbalforslag:

1. Stortinget ber regjeringen om å fremme forslag om en avgift på naturinngrep i statsbudsjettet 2018 for å hindre tap av biologisk mangfold, med utgangspunkt i vurderingene fra grønn skattekommisjon NOU 2015:15.
2. Stortinget ber regjeringen om å fremme forslag om en miljødifferensiert avgift på motorer til fritidsbåter i statsbudsjettet 2018.
3. Stortinget ber regjeringen om å fremme forslag om at engangsavgiften for snøscootere miljødifferensieres i statsbudsjettet 2018.
4. Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet 2018 om å utrede om konsesjonssystemet for

utslipp fra industrien bør suppleres med en avgift på det tillatte utslippet (fastsatt i utslippstillatelsen) og eventuelle overutslipp.

5. Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet 2018 om å vurdere de eksterne kostnadene ved fiskeopprett og at nye miljøavgifter på området vurderes i lys av en slik vurdering.

6. Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet 2018 om å foreta oppdaterte analyser av grunnlaget for svovelavgiften, miljøavgiften på drikkevareemballasje og avgiften på plantevernmidler og vurdere avgiftsnivåene i lys av dette.

7. Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet 2018 om å fremme forslag om en PVC-avgift etter modell fra Sverige.

8. Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet 2018 om å foreta en gjennomgang av petroleumsskattereglene ut fra hensynet til miljø og samfunnsøkonomisk effektivitet og vurdere endringer i lys av dette.

9. Stortinget ber regjeringen om å fremme forslag om en miljøavgift på uttak av torv i statsbudsjettet 2018.

10. Stortinget ber regjeringen om å vurdere å fremme forslag om en CO₂-avgift på avfallsforbrenning i statsbudsjettet 2018.

11. Stortinget ber regjeringen, under olje og energidepartementets budsjett kap. 1830, post 50, omdisponerer 50 mill. kr fra PETROMAKS2 til ENERGIX.

12. Stortinget ber regjeringen igangsette en prosess med berørte næringsorganisasjoner om etablering av en miljøavtale med tilhørende CO₂-fond for næringslivets transport og komme tilbake til Stortinget med sine vurderinger av mål og innretning i Revidert nasjonalbudsjett 2017.

13. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om forbud mot nydyrking av myr

14. Stortinget ber regjeringen sikre at det av hensyn til jordvern, miljø, livskvalitet og sosial kapital stilles krav til mer fortetting og høyere bebyggelse, særlig rundt sentrale kollektivknutepunkter.

15. Stortinget ber regjeringen innskjerpe den rikspolitiske bestemmelsen om kjøpesenterstopp slik at det bare kan planlegges for nye kjøpesentre i bysentre, bydelsentre og avlastningsområder ved kollektivknutepunkter.

16. Stortinget ber regjeringen komme med en vurdering av veiprising som virkemiddel i samferdsels- og miljøpolitikken i revidert nasjonalbudsjett 2017.

Andre klima- og miljøtiltak

Petroleumsvirksomhet og omstilling

Norge kommer til å ha en omfattende petroleumsproduksjon i flere tiår, men denne må fases ut før alle reservoarer er tomme. KrF er opptatt av at vi ikke skal sette i gang petroleumsvirksomhet nær iskanten i Barentshavet, og vi vil kutte bevilgningene til seismiske undersøkelser i disse områdene. Dette er et sårbart, men særdeles viktig område for mange arter. Vi vil øke forskningen på isavhengige pattedyr i Arktis. Marin forsøpling er et enormt problem, og KrF vil øke innsatsen. KrF foreslår en økning på 10 mill. kr utover regjeringens forslag.

Det må legges til rette for omstilling i petroleumsnæringen. KrF foreslår derfor en omdisponering av 50 mill. kr fra petroleumsforskning til fornybarforskning.

Skogvern og naturmangfold

Det frivillige skogvernet har fått opp vernetempoet og konfliktnivået er dempet. Stortinget samlet seg i Artsmangfoldsmeldingen om et langsiktig mål på vern av ti prosent av skogen. Vern av skog er viktig både for biologisk mangfold og som klimatilak. KrF vil øke bevilgningen til skogvern med 50 mill. kr for å holde tempoet oppe og øke andelen vernet skog. Frivillig vern må fortsatt ligge til grunn. Skogvern er ikke nok. KrF styrker satsingen på bevaring av truede naturtyper og arter. Vi trenger et løft for utvalgte kulturlandskap, noe som er viktig for arter som trives på enger og bakker. Det gjelder blant annet en god del av villbiene våre.

Kunnskapsløftet for natur må videreføres og styrkes. Skal man ta riktige beslutninger, må man ha riktig beslutningsgrunnlag. KrF vil øke bevilgningene til dette over flere poster. Et økologisk grunnkart vil bidra til bedre kunnskapsbasert forvaltning, dempe konflikter og gi mer effektive planprosesser.

Vannressursforvaltningen

Vann og vassdrag er levested for mange nøkkelarter, og så mange som 260 vannlevende arter er utrydningstruet bare i Norge. Det er en lang vei å gå for bedre vannressursforvaltning. Vi foreslår å styrke dette arbeidet med 30 mill. kr. Dette handler om bærekraftig forvaltning, men også om næringsmuligheter og flomdemping.

Grønne transportløsninger

Miljødirektoratet har kalkulert at en overføring av 5% av godsmengden fra vei til bane og sjø kan reduserer utslippene med 120 000 tonn CO₂-ekvivalenter. KrF prioriterer derfor 60 mill. kr til incentividning for overføring av gods fra vei til sjø og bane. Videre har Miljødirektoratet kalkulert at nullvekst i personbilisme i byen kan reduserer klimagassutslippene med 500 000 CO₂-ekvivalenter. KrF foreslår å styrke belønningsordningen for kollektivtrafikk med 400 mill. kr og belønningsordning for gang- og sykkelveier med 300 mill. kr. Vi foreslår også å styrke jernbanesatsingen med 200 mill. kr til økte investeringer og 300 mill. kr i økte planmidler for Inter-City.

Grønt landbruk

Landbruket står sammen med transportsektoren for de største utslippene i ikke-kvotepliktig sektor. KrF ønsker et sterkt og klimavennlig landbruk i fremtiden og prioriterer 15 mill. kr til klimarådgivning, og tilsammen 20 mill. kr til forskning på mer klimavennlig gjødsling og fôr som reduserer utslippene fra husdyrhold. Videre dobles satsene for grøfting/drenering som er løftet frem som et av de tiltakene med stor klimaeffekt i rapporten «Landbruk og Klima».

Grønn forskning og grønne arbeidsplasser

Norge trenger mer grønn forskning og flere grønne arbeidsplasser. Norge har store ressurser innenfor havbruk, jordbruk og skog, og stort potensial i å øke verdiskapningen basert på disse fornybare ressursene. KrF prioriterer derfor 13,5 mill. kr til forskningsprogrammet på bioøkonomi under ENERGIX. Videre foreslåes det en ny studieretning ved Høgskolen i Hedmark med 20 plasser for Bioøkonomi.

For å realiserer flere grønne arbeidsplasser forslår KrF å opprette et nytt program for bioøkonomi under Innovasjon Norge på 150 mill. kr, samtidig som støtten til Trebasert Innovasjonsprogram opprettholdes.

KrF prioriterer:

- Mer skogvern 50 mill. kr
- Miljøovervåking/økologisk grunnkart 50 mill. kr
- Styrket vannressursforvaltning 30 mill. kr
- Verdensarv, kulturlandskap/utvalgte naturtyper, herunder bievennlige slåtteeenger 20 mill. kr
- Friluftsføremål 5 mill. kr
- Klimasats, tilskudd til klimatiltak i kommunene 100 mill. kr
- Marin forsøpling, styrket innsats 10 mill. kr
- Forskning på ishavhengige pattedyr i Arktis 5 mill. kr
- Truede arter og naturtyper 10 mill. kr
- Laksetrapper i Vefsna 7 mill. kr
- Jernbane: Økte investeringer (200 mill.); Økte planmidler Inter-City (300 mill.): 500 mill. kr
- Tilskudd til godsoverføring fra vei til bane og sjø: 60 mill. kr
- Kollektivsatsing i byene (belønningsordningen for kollektivtrafikk): 400 mill. kr
- Belønningsordningen for gang- og sykkelvei: 300 mill. kr
- Forsking fôr: 10 mill. kr
- Forsking gjødsling: 10 mill. kr
- Klimarådgivning på enkeltgårder: 15 mill. kr
- Planteforedling: 10 mill. kr
- Doble satsen til drenering fra 1000 til 2000 kr per dekar: 70 mill. kr
- Trebasert innovasjon (rette opp kutt) 19,5 mill. kr
- Opprette en ny bioøkonomiordning 150 mill. kr
- Bioøkonomiforskningsprogrammet ENERGIX 13,5 mill. kr
- Ny studieretning ved Høyskolen i Hedmark med 20 plasser for Bioøkonomi 1,15 mill. kr
- Kutt i seismiske undersøkelser - 57 mill. kr

Internasjonal utviklingspolitikk

KrF foreslår å øke bistandsrammen for å unngå realverdinedgang i norske bistandsoverføringer til utviklingsland. Vi prioriterer å styrke kampen mot fattigdom, særlig i Afrika sør for Sahara. Sivilt samfunn, utdanning og matvaresikkerhet og klimatilpasset landbruk er ellers de største satsingsområdene. KrFs forslag betyr en kraftig styrking av norsk innsats i sårbare områder preget av matvarekriser og med mange mennesker på flukt.

KrF foreslår å øke Utenriksdepartementets del av bistandsbudsjettet med en halv mrd. kr, slik at bistandsrammen totalt – inklusive regnskogssatsingen – tilsvarer i overkant av 1,01 prosent av forventet BNI i 2017.

KrF foreslår dessuten å overføre 600 mill. kr fra kapittel 163, Flykntingiltak i Norge, til bistandsformål i utviklingsland. I alt styrker KrF dermed de faktiske bistandsoverføringene til utviklingsland med 1.1 mrd. kr i forhold til regjeringens budsjettforslag.

Bakgrunnen for omdisponeringen av 600 mill. kr er at regjeringens budsjettforslag for 2017 bygger på en foreldet prognose. Med et anslag på 10.750 asylsøkere/flyktninger foreslo regjeringen at det for 2017 bevilges mer enn 3,7 mrd. kr fra bistands-budsjettet til «Flykntingiltak i Norge». Dette utgjør nær 11 prosent av bistandsrammen, mens gjennomsnittlig nivå for denne budsjettposten var knapt 4,5 % i de 20 årene før 2015.

Siden januar 2016 har antall ankomster vært stabilt lavt. Etter at regjeringens budsjettforslag ble lagt fram har UDI satt ned prognosen for 2017 til 8.250 personer. Det betyr lavere forbruk. KrF forventer at regjeringen informerer Stortinget om dette før 2017-budsjettet fastsettes. Dette er bakgrunnen for at KrF setter ned bevilgningen til flykntingiltak i Norge.

KrF styrker kraftig langsiktig utviklingsbistand i mange av verdens fattigste land – i Afrika sør for Sahara. Regionbevilgningen for Afrika vil med regjeringens forslag få realverdinedgang. KrF foreslår at den økes med 300 mill. kr.

I sitt budsjettforslag foreslår regjeringen å øremerke 450 mill. kr av bevilgningen til sivilt samfunn til utdanningsformål – uten å foreslå noen økning i bevilgningen til sivilt samfunn. Siden det binder opp mer enn 100 mill. kr mer til utdanning enn det som er dagens andel av bevilgningen, blir rommet for utviklingstiltak på andre sektorer skåret ned med over 100 millioner kr. Et slikt vedtak ville skapt en svært vanskelig situasjon for de frivillige organisasjoner som skal fornye sine flerårige rammeavtaler i 2017. KrF foreslår derfor å øke bevilgningen til sivilt samfunn med 150 mill. kr.

Stabile kjernebidrag til FN-institusjonene er viktig for at de kan planlegge og fungere godt. Regjeringen foreslår å kutte kjernebidraget til UNICEF med 75 mill. kr. KrF mener det er svært uheldig og vil ikke støtte dette. KrF foreslår også å øke bevilgningen til flere andre sentrale FN-organisasjoner for å unngå realverdinedgang. Det gjelder blant andre bevilgningene til FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og Verdens Matvareprogram (WFP). Begge disse organene er sterkt presset og underfinansiert i møtet med det store antall flyktninger og matvarekriser i flere områder, ikke minst i Afrika. KrF foreslår å øke bevilgningen med 40 mill. kr både til UNHCR og WFP.

Konflikter og brudd på menneskerettighetene er i mange fattige land en viktig hindring for utvikling og varig bekjempelse av fattigdom. KrF foreslår å øke bevilgningen til fred, forsoning og demokratiltak med 40 mill. kr og bevilgningsposten for menneskerettigheter med 25 mill. kr.

Forvaltningskapasiteten i NORAD er bygd ned over lang tid. Det har ført til at departementet og NORAD mister verdifull kompetanse og i for stor grad blir avhengig av å kjøpe dyr konsulentbistand. Langsiktig utviklingsforskning er viktig for å sikre gode kunnskapsmiljøer på utviklingsfeltet. NORGLOBAL-programmet har ikke fått midler til å fornye viktig forskningsvirksomhet på flere år og faser i praksis ut. KrF foreslår derfor å styrke bevilgningen med 50 mill. kr, øremerket langsiktig utviklingsforskning gjennom Forskningsrådets NORGLOBAL-program. KrF legger dermed opp til en betydelig styrking av bistandsforvaltningen, evaluering og utviklingsforskning for å sikre bistandens kvalitet, økt effektivitet og bygge nødvendig forvaltningskapasitet.

Regjeringens forslag betyr en realverdedgang på nær en halv milliard kr for samlet bistand ut av Norge. KrF legger opp til realvekst og styrker derfor rundt 20 budsjettkapitler i vårt alternative statsbudsjett.

KrF prioriterer:

Langsiktig utviklingsbistand til verdens fattigste, herunder:

• Regionbevilgning for Afrika:	300 mill. kr
• Sivilt samfunn:	150 mill. kr
• Utdanning:	100 mill. kr
• Matvaresikkerhet og klimatilpasset landbruk:	100 mill. kr
• Utviklingsforskning:	50 mill. kr
• Fred, forsoning og demokratiltak:	40 mill. kr
• Innsats for å sikre menneskerettighetene:	25 mill. kr

Sentrale FN-organisasjoner:

• Kjernebidrag til FNs barnefond (UNICEF):	75 mill. kr
• FNs høykommissær for flyktninger:	40 mill. kr
• Verdens Matvareprogram (WFP):	40 mill. kr
• FNs organisasjon for kvinner og likestilling (UN Women):	10 mill. kr
• FNs AIDS-program (UNAIDS):	15 mill. kr
• FNs utviklingsprogram (UNDP):	20 mill. kr
• FNs befolkningsfond (UNFPA):	15 mill. kr

Flyktninger, innvandring og integrering

Barn på flukt må behandles på en verdig og god måte. KrF foreslår en styrking av den barnefaglige kompetansen i hele asylkjeden og legger til rette for alternativer til fengsling av barn. KrF prioriterer videre å styrke integreringen gjennom økt norskopplæring og ved å løfte frivillige organisasjoners integreringsarbeid.

Enslige mindreårige asylsøkere

Barn i asylmottak er en sårbar gruppe som trenger minst like god omsorg og oppfølging som norske barn. KrF styrker bemanningen og den barnefaglige kompetansen i hele asylkjeden med 20 mill. kr. I dag er behovet aller størst i mottakene for de eldste barna mellom 15 og 18 år, som i dag er unntatt fra bemanningsnormer og krav til kompetanse som gjelder for andre mindreårige asylsøkere. KrF foreslår å styrke bo- og omsorgstilbudet for enslige mindreårige asylsøkere over 15 år med 100 mill. kr.

Barnefamilier i mottak

Dagens regjering har kuttet kraftig i støtten til livsopphold for asylsøkere, og senest i år ble det allerede lave basisbeløpet kuttet med opp mot 20 prosent. I neste års budsjett foreslår regjeringen ytterligere kutt, særlig for barnefamilier. Dette vil ramme de det gjelder hardt. Det vil bidra til økt barnefattigdom og bli et hinder for deltakelse og integrering. KrF reverserer dette kuttet ved å øke stønaden til barnefamilier i mottak med 5,4 mill. kr.

Alternativ til fengsling av barn

For å unngå fengsling av barn bør det investeres i alternativer. KrF setter av 10 mill. kr til et eget utreisesenter for barnefamilier for å unngå internering/fengsling av barn på Trandum. KrF styrker også arbeidet med realitetsorientering, informasjon og saksavklaring i regi av uavhengige organisasjoner (NOAS) med 4 mill. kr. Denne informasjonen kan i noen tilfeller være en forutsetning for at asylsøkere med avslag velger assistert retur til hjemlandet.

Frivillig innsats

Frivillige organisasjoner har en unik rolle i integreringsarbeidet. De er i seg selv en god integreringsarena for å mobilisere gode krefter til å bidra med hjelp, støtte og opplæring til de nyankomne. KrF øker derfor støtten til frivilliges arbeid i asylmottak med 15 mill. kr. Organisasjonen Selvhjelp for Innvandrere og Flyktninger (SEIF) styrkes med et særskilt tilskudd på 1,5 mill. kr.

Norskopplæring

Språk er en viktig nøkkel for integrering, samfunnsforståelse og for å komme inn i og fungere i arbeidslivet. Regjeringen har kuttet norskundervisning i asylmottak kraftig i denne perioden. KrF ønsker å starte integreringsprosessen så tidlig som mulig, og vil øke antallet timer med norskundervisning i mottak fra dagens 175 timer til 250 timer.

Raskere saksbehandling og styrket rettsikkerhet

I forbindelse med de store asylankomstene i 2015 har saksbehandlingskapasiteten blitt bygget opp. Det er viktig at denne ekstra kapasiteten nå kan brukes til raskere behandling og bosetting av de som med stor sannsynlighet vil få beskyttelse her i landet. Det er også helt nødvendig å få

ned saksbehandlingstiden i familiegjenforeningssaker.

For å styrke rettsikkerheten, og muligheten til informasjon, hjelp og saksavklaring vil KrF støtte rettshjelpsarbeidet i regi av NOAS med 2,2 mill. kr.

Kvoteflyktninger

Aldri før har flere mennesker vært på flukt i verden. I 2015 var over 65 millioner mennesker på flukt i sitt eget land, eller over landegrensene. Norge må bidra til å avhjelpe dagens flyktningkrise, både ved å hjelpe i nærområdene og her hjemme. KrF har forpliktet seg i en avtale med de øvrige partiene på Stortinget (med unntak av SV og FrP), til at Norge skal ta i mot 8000 kvoteflyktninger fra Syria i løpet av 2015-2017. KrF viser til at det ble avtalt en evaluering av avtalen mot slutten av avtaleperioden, og mener denne evalueringen bør tas i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2017. KrF mener at det er naturlig at Norge, i en periode med lavere asylankomster, vurderer antallet kvoteflyktninger framover.

KrF prioriterer:

- Styrke barnefaglig kompetanse og bemanning i asylmottak for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 - 18 år: 100 mill. kr
- Styrke barnefaglig kompetanse i hele asylforvaltningen: 20 mill. kr
- Øke rettshjelpsmidler til Norsk Organisasjon for Asylsøkere: 2,2 mill. kr
- Opprettholde au pair-senteret: 3 mill. kr
- Stønad til barnefamilier i mottak (reversere kutt): 5,4 mill. kr
- Veiledning og informasjon for barnefamilier om retur ved avslag: 4 mill. kr
- Oppstart prosjekt med et eget utreisesenter for barnefamilier: 10 mill. kr
- Tilskudd til integreringsprosjekter i asylmottak i regi av frivillige organisasjoner: 15 mill. kr
- Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet, SEIF (Selvhjelp for Innvandrere og Flyktninger): 1,5 mill. kr
- Styrke studieforbundenes arbeid for integrering: 10 mill. kr
- Folkehøgskolene - integreringstiltak asylsøkere: 0,5 mill. kr
- Øke timetallet til norskopplæring i mottak fra 175 til 250 timer: 34,9 mill. kr

Næring

Næringslivet er inne i en krevende periode med omstilling. KrF mener at økt satsing på innovasjon og nyskaping er viktig for å skape nye arbeidsplasser og økt verdiskapning. Derfor styrker vi rammebetingelsene for innovasjon og grønt næringsliv.

Bærekraftig vekst i fiskeri og havbruk

KrF mener at det må satses mer på forskning innen fiskeri og havbruk. KrF foreslår styrking av bestandsforskningen i regi av Havforskningsinstituttet med 10 mill. kr. Dette vil gi bedre forståelse for hvordan høsting av ressurser i ett ledd av næringskjeden påvirker resten av kjeden, og gi bedre grunnlag for bærekraftig forvaltning og økt verdiskapning.

Økt satsing på bioøkonomi

Bioøkonomi vil bli en viktig brikke i fremtidens næringsliv. Norge har store ressurser innenfor havbruk, jordbruk og skog, og vi har et stort potensiale i å øke verdiskapningen basert på disse fornybare ressursene. Skal vi ta ut potensiale i disse mulighetene, er det behov for en sterkere satsning på bioøkonomien. KrF foreslår derfor å opprette et nytt program for bioøkonomi på 150 mill. kr, som skal bidra til næringsutvikling under Innovasjon Norge. KrF foreslår 13,5 mill. kr utover regjeringens ramme til forskningsprogrammet ENERGIX som forsker på bioøkonomi. Norske skogressurser er viktige i fremtidens bioøkonomi. Trebasert Innovasjonsprogram er da sentralt, og KrF vil opprettholde støtten til dette på 19,5 mill. kr.

Flaskehalsprogrammet

Norge har store skogressurser som kan bidra til økt verdiskapning og arbeidsplasser i distriktene. En av de største utfordringene er effektiv transport. Dette skyldes blant annet dårlige skogsbilveier og behov for flere tømmerkaier. KrF foreslår et flaskehalsprogram over fem år for å effektivisere tømmertransporten og starter med å foreslå 30 mill. kr i 2017 utover regjeringens forslag.

Et fortsatt levende landbruk

Familielandbruket har vært viktig for norsk matproduksjon gjennom generasjoner. Skal vi nå målet om økt matproduksjon, må hele landet tas i bruk, og vi trenger innovative bønder som ser muligheter og ønsker å investere i gårdsvirksomhet. Bygdeutviklingsmidlene er en viktig ordning for unge bønder og KrF vil derfor gå i mot regjeringens forslag om å fjerne skattefritaket for denne ordningen. KrF vil også gå i mot regjeringens forslag om at jordbruksfradraget skal åpnes for AS.

Antibiotikaresistente bakterier (MRSA) er et folkehelseproblem. Svinebøndene står i fremste rekke for å holde smitten ute av landet. Kompensasjonssatsene ved sanering av svinebesetninger må gjenspeile bedre bøndenes driftstap. KrF foreslår å øke kompensasjonssatsene med 20 mill. kr.

Ja til fortsatt direkteinvesteringer i Investinor

KrF mener at Investinor spiller en viktig rolle i utvikling av bedrifter i tidlige faser, særlig innenfor venture. Investinor har de senere årene stått for en tredjedel av all venturekapital investert i norske selskaper. Regjeringens forslag om å lukke Investinors mulighet til å gjøre aktive

direkteinvesteringer vil bety nedlegging av en stor del av investeringsaktiviteten selskapet har i dag. Dette vil få store konsekvenser, og KrF vil ikke støtte denne endringen.

KrF støtter regjeringens forslag om åpne Investinors mandat for investeringer i også modne skogsbedrifter.

Matsentral

Matsentralene spiller en viktig rolle i arbeidet med å forebygge matsvinn og sikre at spiselig mat som ikke kan selges, ikke kastes, men heller kan spises. KrF mener initiativet som er tatt i samarbeid mellom frivillige organisasjoner og bransjen om matsentralen i Oslo er viktig og godt, og vi mener at staten bør støtte dette arbeidet slik at driften kan fortsette å være forutsigbar. KrF foreslår derfor 1 mill. kr til Matsentralen i Oslo.

KrF prioriterer:

- Opprette en ny bioøkonomiordning: 150 mill. kr
- Bestandsforskning ved Havforskningsinstituttet: 10 mill. kr
- Opprette en ordning for klimarådgivning på enkelt gårder, styrt av Bondelaget: 15 mill. kr
- Tilskudd til tømmerkaier og skogsveier: 30 mill. kr
- Ikke legge ned Trebasert innovasjonsprogram: 19,5 mill. kr
- Matsentralen i Oslo: 1 mill. kr
- MRSA kompensasjon: 20 mill. kr
- ENERGIX: 13,5 mill. kr
- Mechatronics Innovation Lab (MIL) ved UIA: 40 mill. kr
- Laboratorium for undervannsteknologi, Lindesnes: 1,5 mill. kr
- Forskning på fôr: 10 mill. kr
- Forskning gjødsling: 10 mill. kr
- Planteforedling: 10 mill. kr
- Doble satsen til drenering fra 1000 til 2000 kr per dekar: 70 mill. kr

Transport

Trygge veier er viktig for folk og næringsliv i hele landet. Sikkerheten må styrkes og rasfare reduseres. Jernbanen skal forbedres gjennom reformer og økte bevilgninger. I dette budsjettet styrker vi sikkerheten på vei, vi utvider KrFs satsing på den nasjonale TT-ordningen, og vi satser på miljø og fremkommelighet gjennom en tydelig satsing på jernbane og kollektiv i befolkningstette områder. KrF sørger for optimal fremdrift i Inter-City-utbyggingen på jernbane.

Tilrettelagt transport

Transporttjenesten (TT) er til for personer som ikke kan benytte ordinær kollektivtransport. For synshemmede og andre med sansenedsettelse er TT-ordningen viktig for å kunne leve et normalt og aktivt hverdagsliv. Det er store variasjoner fylkene imellom, og mange opplever ordningen mangelfull. KrF fikk i fjor opprettet en nasjonal TT-ordning for brukere med særlige behov, og foreslår i dette budsjettet å utvide ordningen ytterligere.

Jernbane

Utbyggingen av dobbeltspor i befolkningstette områder på Østlandet må forseres. KrF vil ha raskere utbygging både av indre og ytre Inter-City-strekninger. Vi foreslår at det bevilges 500 mill. kr ekstra til jernbanen i 2017.

Tryggere veier

Mange lever i dag med svært rasutsatte veier. Det er en belastning for den enkelte og gir utrygghet i hverdagen. Satsingen på rassikring må styrkes, og vi foreslår å øke bevilgingen til rassikring av fylkesveier med 50 mill. kr.

Kollektiv, gang- og sykkelveier

Befolkningsveksten er sterk i og rundt de store byene. Kollektivnettet må bygges ut for å gi dem som ønsker det, et alternativ til bil. Vi foreslår en styrking av kollektivsatsingen i byene med 400 mill. kr, samtidig som vi vil legge til rette for mer bruk av sykkel ved å øke bevilgingen til kommuner som vil bygge flere og bedre gang- og sykkelveier.

Trafikksikker adferd

KrF foreslår å styrke trafikksikkerhetsarbeidet rettet mot trafikanter. Trygg Trafikk fyller en viktig rolle i trafikksikkerhetsarbeidet og gjør en viktig jobb for trafikksikkerheten blant barn og unge. Det er svært viktig å lære barn og unge trygg trafikkadferd, spesielt med den økende trafikken. Opplæring i trafikkforståelse og det å kunne ferdes i trafikken, vil bli stadig viktigere i fremtiden.

KrF prioriterer:

- Jernbane, planmidler forsering Inter-City: 300 mill. kr
- Jernbane, redusert vedlikeholdsetterslep: 200 mill. kr
- Nasjonal TT-ordning for brukere med særlig behov (halvårsvirkning): 22,6 mill. kr.
- Skredsikring fylkesveier: 50 mill. kr
- Tilskudd til godsoverføring fra vei til sjø: 60 mill. kr.
- Bredbånd: 50 mill. kr
- Kollektivsatsing i byene (belønningsordningen for kollektivtrafikk): 400 mill. kr

- Belønningsordningen for gang- og sykkelvei: 300 mill. kr
- Trygg Trafikk: 8 mill. kr
- Lokale trafikksikkerhetstiltak: 10 mill. kr.

Justis

Vold og overgrep mot barn og unge er et stort samfunnsproblem. Antall anmeldelser har økt betydelig de senere år. KrF styrker derfor både politi, Statens barnehus og øvrig hjelpetilbud for å bekjempe vold og overgrep mot barn. Millioner av mennesker lever i slaveri i verden i dag. Dette skjer dessverre også i Norge. KrF foreslår en rekke tiltak for å bekjempe vår tids slaveri. Vi prioriterer også styrking av bemanningen i kriminalomsorgen for å sikre bedre rehabilitering av den enkelte innsatte. I tillegg foreslår vi styrking av domstolene.

Trygg oppvekst

Anmeldelse av vold i nære relasjoner har økt betydelig, og omfangsundersøkelser viser at det er store mørketall. Ventetiden for tilrettelagt avhør av barn er fremdeles for lang og internettrelaterte overgrep av barn og unge er et økende problem. KrF mener at kompetansen og kunnskapen må styrkes, slik at vi i større grad kan forebygge, avdekke og etterforske vold og overgrep. Politiet må i større grad prioritere disse sakene, og barnehusene må styrkes. KrF foreslår derfor en økt bevilgning til politiet, Kripos og Statens barnehus. (Se eget kapittel om Trygghet for barn)

Menneskehandel

Langt flere mennesker enn under den transatlantiske slavehandelen lever i slaveri i verden i dag. Mennesker tvinges til prostitusjon, krigshandlinger og tvangsarbeid. Vi må gjøre mer både nasjonalt og internasjonalt for å bekjempe slaveriet. KrF foreslår økte midler til politiet slik at det kan etableres spesialiserte team i alle politidistrikt som skal etterforske menneskehandel. Vi foreslår også økte midler til frivillige organisasjoner for blant annet å sikre flere bo-oppfølgingsleiligheter til ofre for menneskehandel. KrF foreslår økte midler til handlingsplanen om å bekjempe menneskehandel.

Arbeidslivskriminalitet

Arbeidslivskriminalitet er en stor utfordring i ulike sektorer. Det bidrar til et useriøst arbeidsliv og svekker grunnlaget for velferdssamfunnet. Arbeidslivskriminalitet må bekjempes på flere fronter. KrF har derfor foreslått en styrking av Arbeidstilsynet i tillegg til at vi har foreslått midler til å innføre Senter for Arbeidslivskriminalitet (Politiet, NAV, Skatteetaten og Arbeidstilsynet) i alle politidistrikt.

Kriminalomsorg

Rehabilitering av hver enkelt innsatt er helt avgjørende for å hjelpe den enkelte til et liv uten kriminalitet etter endt soning. Soningskøen har den siste tiden gått ned, noe som igjen har økt presset på tilbudet til innsatte. KrF omfordeler derfor midler til økt bemanning av fengselsbetjenter. I tillegg omfordeler KrF bevilgningen til frivillige organisasjoner i kriminalomsorgen. KrF foreslår også midler til å bygge ut 30 lukkede plasser i Vik fengsel, samt opprette 40 åpne plasser i Arendal Fengsel avdeling Evje. KrF foreslår også økte midler til prosjekt for å sikre bedre ettervern for domfelte, samt økte midler til frivillige organisasjoner i kriminalomsorgen.

KrF prioriterer:

- Statens Barnehus:

50 mill. kr

- Avhør ved Statens Barnehus av barn og unge som har begått seksuelle overgrep: 20 mill. kr
- Flere påtalejurister, etterforskere og avhørere knyttet til vold mot barn: 60 mill. kr
- Kripas – seksjon for seksuallovbrudd: 20 mill. kr
- Kripas – internettrelaterte overgrep mot barn: 20 mill. kr
- EXIT-grupper i alle politidistrikt for bekjempelse av menneskehandel: 17,5 mill. kr
- Kripas - seksjon for etterretning - bekjempelse av menneskehandel: 5 mill. kr
- Etterforskning av brudd på sexkjøpsloven: 12 mill. kr
- Handlingsplan om å bekjempe menneskehandel: 5 mill. kr
- Tiltak i regi av frivillige organisasjoner for å bekjempe menneskehandel: 5 mill. kr
- Flere boliger for ofre for menneskehandel: 2 mill. kr
- Høyere påtalemyndighet: 5 mill. kr
- Syv nye sentre mot arbeidslivskriminalitet: 86,8 mill. kr
- Øke bemanningen i domstolene: 10 mill. kr
- Øke bemanningen i kriminalomsorgen: 40 mill. kr
- Retreat i fengsel: 1 mill. kr
- Frivillige organisasjoner i kriminalomsorgen: 10 mill. kr
- Ettervern for tidligere innsatte – jobb: 2,3 mill. kr
- Utvide soningskapasiteten med 40 åpne fengselsplasser
Arendal Fengsel avdeling Evje: 7 mill. kr
- Bygge ut Vik fengsel med 30 lukkede plasser: 21 mill. kr

Frivillighet

Frivillighet lever av lyst og dør under tvang. Gjennom bedre rammevilkår og økte bevilgninger vil KrF legge til rette for en aktiv sivil sektor.

KrF vil styrke frivillig sektor, og vi vil ta i bruk det potensialet som ligger i de frivillige organisasjonenes og de ideelle aktørenes kompetanse. Det er et politisk ansvar å legge til rette for den sivile sektoren ved å sikre gode rammevilkår, forutsigbarhet og god dialog.

KrF foreslår at skattefradragsbeløp ved gaver til frivillige organisasjoner økes til 30 000 kr for privatpersoner og 100 000 kr for bedrifter.

KrF vil gjøre det enklere å drive frivillig arbeid. Derfor foreslår vi at grensen for når frivillige organisasjoner må betale arbeidsgiveravgift økes til 60 000 per ansatt / 600 000 per organisasjon.

Frifondsstøtten er foreslått lagt om slik at midlene kun baseres på tippemidler og ikke delt mellom statsbudsjettet og tippemidler. Dette bidrar til stor usikkerhet for barne- og ungdomsorganisasjoner som benytter seg av denne helt avgjørende ordningen for lokal aktivitet. KrF foreslår at ordningen endres tilbake slik den har vært, og at den styrkes med 18,4 mill. kr.

KrF vil øremerke midler til ideelt og frivillig arbeid for mennesker med rusproblemer og psykiske helseplager.

Landbruksdepartementet vil fra 2018 gå fra grunnstøtte til prosjektstøtte for de frivillige organisasjonene under dette budsjettet. KrF støtter ikke denne omleggingen, den er stikk i strid med utviklingen vi mener er riktig.

KrF forslår økte bevilgninger til frivillige organisasjoners innsats utenfor landets grenser. Regjeringens kutt i informasjonsstøtten må etter KrFs syn reverseres. Samtidig foreslår KrF å øke støtten til studieforbundene og grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjoner, og vi foreslår økt støtte til en rekke organisasjoner som utfører viktig arbeid i ulike sektorer.

Ideelle institusjoner

KrF vil sikre de ideelle aktørene på helse- og velferdsfeltet stabile og forutsigbare vilkår. Vi vil at de ideelle aktørene skal sikres særskilte vilkår og ha langvarige avtaler med det offentlige, slik det åpnes for i Lov om offentlige anskaffelser. Ideelle bør få bidra mer innen barnevernet, rusomsorgen og eldreomsorgen. Vi mener mål om økt ideell andel av helse- og omsorgstjenestene bør tallfestes.

KrF prioriterer:

- Økt skattefradragsbeløp ved gaver til frivillige organisasjoner til 30 000 kr for privatpersoner og 100 000 kr for bedrifter (skattelette): - 17 mill. kr
- Øke grensen for når frivillige org. må betale arbeidsgiveravgift til 60 000 per ansatt / 600 000 per organisasjon: - 8 mill. kr

• Frivillige og ideelle aktører i helse- og omsorgssektoren: (Se øremerkinger i budsjettvedlegget)	50 mill. kr
• Psykisk helse i skolen, videreføre tilskuddsordning til frivillige/ ideelle organisasjoner:	25 mill. kr
• Ammehjelpen:	800 000 kr
• Modum Bad:	400 000 kr
• Aktivitetsvenn, Nasjonalforening for folkehelse:	4 mill. kr
• Rusmiddelforebygging i regi av ideell/ frivillig sektor:	30 mill. kr
• Snakk om mobbing, Blå Kors:	3 mill. kr
• Tromsøundersøkelsen:	2,5 mill. kr
• No limitation:	2 mill. kr
• Innhold i soningen - frivillige organisasjoner:	10 mill. kr
• Frivillige org som bekjemper menneskehandel og sosiale tiltak for prostituerte, bla Nadheim - Lauras Hus:	5 mill. kr
• Driftsstøtte til Nadheim (1 mill. kr) + opprettelse av 3 nye oppfølgingsleiligheter (1 mill. kr):	2 mill. kr
• Tilskudd til integreringsprosjekter i asylmottak i regi av frivillige organisasjoner:	15 mill. kr
• Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet, SEIF (Selvhjelp for Innvandrere og Flyktninger):	1,5 mill. kr
• Tilskuddsordning som skal forebygge og redusere fattigdom blant barn og unge:	10 mill. kr
• Styrking av Alternativ til vold:	10 mill. kr
• Senter for voldsutsatte barn, Stine Sofie Stiftelse:	10 mill. kr
• Tilskudd til lokale samlivskurs:	10 mill. kr
• Kapasitetsøkning i familievernets ideelle kontorer:	9 mill. kr
• Økt nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom, herunder økt støtte til Barnas stasjon, Ferie for alle og FRI:	30 mill. kr
• Økt nasjonal grunnstøtte til barne- og ungdomsorganisasjonene:	10 mill. kr
• Styrke funksjonshemmedes organisasjoner, herunder FFO og SOR:	5 mill. kr
• Videreføre og styrke driften av de ideelle foreldre- og barnsentrene:	40 mill. kr
• Trygg Trafikk:	8 mill. kr
• Frifond:	18,4 mill. kr
• Styrke studieforbundenenes arbeid for integrering :	10 mill. kr
• Tilskudd til frivillige organisasjoner, arbeid mot mobbing:	5 mill. kr

Kultur

Kunst og kultur er en fundamental del av menneskets liv. Det er grunnlaget for nærmiljø og lokalsamfunn, av et nasjonalt og internasjonalt fellesskap. Vi mener kunst og kultur er noe det offentlige må dyrke, stimulere og oppmuntre.

Et løft for kunstnerne

Kunstnerundersøkelsen har vist at det er et sterkt behov for å bedre kunstnernes økonomi. Vi foreslår derfor å bedre situasjonen blant annet gjennom økte satser for kunstnerstipendet og økt støtte til Skuespiller- og dansealliansen for å kunne ansette flere frilansdansere og -skuespillere.

Ensembler og kor i det frie kulturfeltet

Korbevegelsen er den største folkebevegelsen etter idretten og det er viktig både å bevare og fornye den nasjonale verdien som ligger i korkunsten. Derfor foreslår vi å styrke ensemblestøtten i Norsk kulturråd for å gi et løft til kor i det frie kulturfeltet.

Våre kulturelle arvesmykker

Fortidsminneforeningen har gjennom mange år drevet et viktig frivillig arbeid for å bevare noen av våre viktigste "kulturelle arvesmykker". Vi foreslår å bevilge driftsstøtte som museum til Fortidsminneforeningen for å kunne profesjonalisere deler av virksomheten. Gjennom driftsstøtte vil de blant annet kunne styrke formidlingsarbeidet, vedlikehold og istandsetting, gjenstandsforvaltning og forskningsvirksomhet. Vi ønsker også å styrke formidlingsarbeidet ved flere andre museer og institusjoner.

KrF prioriterer:

- Produksjonstilskudd (pressestøtte): 15 mill. kr
- Kor i det frie kulturfeltet: 15 mill. kr
- Frifond: 18,4 mill. kr
- Litteraturhuset i Skien: 0,3 mill. kr
- Fortidsminneforeningen. Formidlingsarbeid, driftsstøtte museum: 5 mill. kr
- Leveld Kunstnartun: 0,4 mill. kr
- Skuespiller- og dansealliansen: 8 mill. kr
- Museumsbygg Skien: 15 mill. kr
- Kunstnerstipend: 8 mill. kr
- Østfold opera: 3 mill. kr
- Stiftelsen Sound of Happiness: 0,5 mill. kr
- Protestfestivalen: 0,3 mill. kr
- Statlig tilskudd VSA - ski- og aktivitetsanlegg: 6 mill. kr
- Aust-Agder Museum og Arkiv: 5 mill. kr
- Maihaugen scene: 6 mill. kr
- Handlingsplan mot antisemittisme: 2 mill. kr
- Styrking av NRK gjennom økte inntekter - Økt NRK-lisens med 30 kr

Trossamfunn

Fra 1. januar 2017 blir Den norske kirke (DNK) et selvstendig trossamfunn, og vil ikke lenger være en del av staten. KrF prioriterer å gi kirken trygghet i omstillingsfasen og en forutsigbar økonomi, ved å øke driftstilskuddet og gi kirken en solid egenkapital. KrF foreslår også økte midler for å sikre rentekompensasjonsordningen for kirkebygg, og styrking av Sjømannskirkens arbeid for norske barn og familier i Spania.

Driftsmidler

Fra 1. januar blir DNK for første gang siden reformasjonen et eget rettssubjekt, og overtar samtidig arbeidsgiveransvaret for vel 1600 statsansatte, deriblant mer enn 1200 prester. Driftsmidlene til DNK skal blant annet finansiere kjerneoppgaver som diakoni, trosopplæring og en landsdekkende prestedtjeneste. For å sikre at DNK kan være til stedet over hele landet og gis mulighet til å drive sitt arbeid med uforminset styrke, vil KrF øke driftstilskuddet til DNK med 76 mill. kr.

Egenkapital

Som et eget rettssubjekt er DNK avhengig av en forsvarlig egenkapital, som gjør den i stand til å håndtere framtidig økonomisk risiko. Regjeringens budsjettforslag er langt fra nok til å sikre en slik forsvarlig økonomisk grunn for en fristilt folkekirke. Derfor vil KrF bevilge tre ganger så mye som regjeringen, og gi DNK en egenkapital på 200 mill. kr. I tillegg vil KrF videreføre og utvide rentekompensasjonsordningen for kirkebygg, med en investeringsramme på 1 mrd. kr.

Sjømannskirken

Et økende antall nordmenn velger å bo i utlandet i lengre eller kortere perioder, og Sjømannskirken har stor betydning som et kirkelig, kulturelt og sosialt møtested. De siste årene har Sjømannskirken også i stor grad blitt involvert i å hjelpe og bistå nordmenn i utlandet, blant annet i samarbeid med barnevernet i møte med norske barn som opplever omsorgssvikt i utlandet. «Familieveiviseren» er et helsefremmende og forebyggende lavterskeltilbud til norske barn og deres familier i Spania, som KrF foreslår å bevilge 2,5 mill. kr ekstra til i 2017.

KrF prioriterer:

- Økt driftstilskudd til Den norske Kirke: 76 mill. kr
- Økt egenkapital til Den norske Kirke: 200 mill. kr
- Investeringsramme på 1 mrd. kr til rentekompensasjonsordningen for kirkebygg: 0,3 mill. kr
- «Familieveiviseren» Sjømannskirkens lavterskeltilbud for familier og barn i Spania: 2,5 mill. kr
- Midler for å understøtte partssamarbeid og tillitsvalgtordninger i Den Norske Kirke: 5 mill. kr

Skatt og avgift

KrF øker miljøavgiftene for å vri produksjon og forbruk i grønn retning. Samtidig støtter vi regjeringens foreslåtte lettelser i selskapsskatt, inntektsskatt for personer og formuesskatten på arbeidende kapital. Dette grønne skiftet gir en dobbel gevinst: Høyere og grønnere verdiskaping.

Norsk økonomi går inn i en krevende periode som følge av lavere oljeinntekter og aldring av befolkningen. Samtidig vokser ulikhetene på grunn av globaliseringen og ny teknologi. Klimautfordringen må løses.

Derfor er det viktigere enn noen gang at vi prioriterer de skatteendringene som gir de største bidragene til verdiskaping og investeringer, som sikrer en god fordelingsprofil og som bidrar til et bedre klima og miljø. Dessuten vil KrF ha et skattesystem som støtter opp under viktige mål om et levende sivilsamfunn og en god folkehelse.

Grønt skatteskiift

Se klimakapitlet.

Lettelser for bedrifter og frivilligheten

For å gjøre det lettere for bedrifter å drive forskningsprosjekter med godkjente forskningsinstitutt foreslår KrF å fjerne maksimal timesats i SkatteFUNN-ordningen. KrF er opptatt av å styrke frivilligheten og la organisasjonene få beholde mer av egne midler. Vi foreslår å øke gavefradraget, og å øke grensene for når organisasjonene må betale arbeidsgiveravgift.

Bedre sosial profil

Vi foreslår en mer omfordelende trinnsnittskatt for personer. Dessuten har vi sett at utførereformen har gitt negative utslag for mange uføre på kort tid. Derfor foreslår vi i dette budsjettet å utvide overgangsperioden for reformen til 2021, slik at uføre som mottar barnetillegg og uføre med gjeld sitter igjen med mer de neste fem årene enn med dagens ordning. For 2017 betyr dette en skattelette for uføre med gjeld på til sammen 40 mill. kr, mens kuttet i barnetillegget på utgiftssiden av budsjettet blir redusert med til sammen 2 mill. kr.

Viktige endringer for landbruk og distrikt

Vi er opptatt av å stimulere investeringer i landbruket og distriktene. Derfor vil vi opprettholde skattefritaket for investeringstilskudd i distriktene. Dessuten styrker vi pendlerfradraget i lys av økningene i drivstoffavgiftene. KrF kan heller ikke godta at jordbruksfradraget åpnes for aksjeselskap, med bakgrunn i erfaring fra andre land.

Formuesskatt

KrF ser det som en viktig seier at det i regjeringens forslag ligger en reduksjon i formuesskatten på arbeidende kapital. Mange har sagt at en slik reduksjon ikke var mulig, men det var selvsagt ikke riktig. Dette gir en viktig og målrettet reduksjon i formuesskatten for næringsdrivende, som kan bety mye spesielt for mindre bedrifter i distriktene. Videre foreslår vi økt formuesskatt på sekundærboliger, for å gjøre det mindre lønnsomt å spekulere i bolig og dempe presset i

boligmarkedet.

Finansskatt

Finanssektoren har i dag unntak for merverdiavgift for de fleste finansielle tjenester, i motsetning til næringslivet for øvrig. KrF mener at finansiell sektor bør beskattes som andre næringer. Unntaket for merverdiavgift for finansielle tjenester bidrar til en uheldig vridning av produksjon og forbruk mot disse tjenestene og bort fra andre, relativt sett dyrere, avgiftsbelagte varer og tjenester.

Å innføre merverdiavgift for finansielle tjenester er imidlertid komplisert og regjeringen har inntil videre foreslått en ekstra skatt på arbeidsgiveravgift og overskudd. Førstnevnte kan gi uheldige utslag for sysselsettingen i banksektoren, kanskje særlig for sparebanker rundt om i landet. Derfor vil KrF be regjeringen om å legge rette for at hele finansskatten ilegges overskudd, utformet som en terminskatt der innbetaling skjer i inntektsåret.

350-kronersgrensen for avgiftsfri import

Varesendinger fra utlandet med verdi under 350 kr er fritatt for merverdiavgift og eventuell toll og særavgifter. Dersom varen selges fra norsk selger påløper det på vanlig måte merverdiavgift og eventuelt særavgifter fra første krone. Dette gjelder også ved omsetning fra norske nettbutikker. Grensen på 350 kr gir derfor en konkurranselempe for norske næringsdrivende.

Avsnittet over er hentet fra regjeringens skatte- og avgiftsproposisjon 2015, bortsett fra at det sto 200 kr der det over står 350 kr, som er grensen som gjelder i dag. KrF har kommet til at vi ikke lenger kan ha et slikt avgiftsfritak - særlig ikke i en tid da vi mer enn noen gang trenger arbeidsplasser for unge uten høyere utdanning, slik norsk handelsnæring kan tilby. Vi foreslår en bevilgning på 10 mill. kr til etablering av en brukervennlig, elektronisk innbetalingsordning for avgift ved handel i utenlandsk nettbutikk hos Skatteetaten. Flere land rundt oss er i ferd med å innføre liknende ordninger. Vi foreslår implementering av nullgrensen fra 1.7.2017.

Folkehelse

For at samfunnets kostnad ved bruk av alkohol og tobakk bedre skal gjenspeiles i prisene på produktene, øker vi avgiftene med 5 pst. på alkohol og 10 pst. for tobakk. Vi reverserer endringen i tax-freekvoten om å veksle inn tobakk i alkohol, som i praksis har medført et betydelig økt taxfree-salg av alkohol på bekostning av Vinmonopolet.

Samlede skatte- og avgiftsendringer

Endringene gir en netto skatteøkning sammenliknet med regjeringens forslag på 8 mrd. kr bokført og i underkant av 9 mrd. kr påløpt. Dette gir handlingsrom for å løfte skole og familie i større grad enn regjeringen, samtidig som det gir oss en mulighet til å begrense oljepengebruken sammenliknet med regjeringens forslag med 650 mill. kr.

Skatte- og avgiftslettelser

Beskrivelse	bokført (mill. kr)	påløpt (mill. kr)
Skattereduksjon for uføre med gjeld	-40,0	-50,0
SkatteFUNN: Fjerne maksimal timesats	0,0	-350,0
Økt skattefradragbeløp ved gaver til frivillige organisasjoner til	-17,0	-50,0

30 000 kr for privatpersoner og 100 000 kr for bedrifter		
Opprettholde skattefritak for investeringstilskudd i distriktene under LMD	-8,0	-8,0
Opprettholde skattefritak for investeringstilskudd i distriktene under KMD	-4,0	-4,0
Bedret reisefradrag	-180,0	-220,0
Øke grensen for når frivillige org. må betale arbeidsgiveravgift til 60 000 per ansatt / 600 000 per org.	-8,0	-10,0
Sum skatte og avgiftslettelser	-257,0	-692,0
Skatte- og avgiftsøkninger		
Mer omfordelende trinnslett	1180,0	1480,0
Formuesskatt: Nominell videreføring av bunnfradrag og økt verdsetting av sekundærbolig til 90 pst. av markedsverdi	490,0	610,0
Videreføre dagens avskrivningsregler for saldogruppe c (lastebiler, vogntog og busser)	70,0	300,0
Ikke åpne for jordbruksfradrag for aksjeselskap	10,0	10,0
Fjerne adgangen til avgiftsfri innførsel av varer med verdi under 350 kr fra 1.7.2017	500,0	600,0
Reversere muligheten til å gjøre om tobakk til alkohol i tax-free-kvoten (155 mill. kr bokført; 175 mill. kr påløpt); Økte alkoholavgifter 5 pst. (375 mill. kr bokført, 410 mill. kr påløpt)	530,0	585,0
Økt tobakksavgift 10 pst (500 mill. kr bokført; 550 mill. kr påløpt)	500,0	550,0
Engangsavgift: Økt CO2-komponent ved redusert øvre innslagspunkt fra 85 til 75 g/km (830/900); Dobling av NOx-komponenten (320/350)	1150,0	1250,0
Engangsavgift: Regjeringens kutt i effektkomponenten halveres	350,0	380,0
Reversere endringen i vekt-komponenten i engangsavgiften for plug-in hybrider i statsbudsjettet 2015 (Gjøre elbiler mer attraktive)	460,0	500,0
Videreføre dagens nivå for årsavgiften (Gjøre elbiler mer attraktive)	1220,0	1220,0
Gjeninnføre båt-motoravgiften	170,0	190,0
Oppheve avgiftsfritak for diesel til båt-motorer	34,0	37,0
Økt veibruksavgift autodiesel 20 øre	550,0	580,0
Økt veibruksavgift bensin 15 øre	120,0	130,0
Økt El-avgift 1 øre	460,0	615,0
Økt CO2-avgift innenlandske flyreiser 1 kr	360,0	390,0
Svovelavgiften utvides til å omfatte kull og koks og utslipp fra raffinering fra 1.4.2017	35,0	40,0
Økt miljøavgift på klimagassene HFK og PFK med 600 kr/tonn CO2-ekvivalenter	95,0	105,0
Øke Nox-avgiften med 1,5 kr/kg	2,0	3,0
Sum skatte og avgiftsskjerpelser	8276,0	9575,0
Sum skatt/avgift	8019,0	8883,0